"بوزانتيون"
ارمنيجه يومى سياسى غزته. صاحب امتياز و مدير مسئول
بوزانت كچيان
مطبعه و اداره خانه سى بابعالى جاده سنده ٢٣-٢٥ نومرو ل
دائرۀ مخصوصه ده در

20 ՓԱՐԱՅ

Բիւզանդիոն

20 ՓԱՐԱՅ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, No. 23 _ 25.
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԱՐԵԴԱՐՁ ԾՆՆԴԵԱՆ
ՕԳՈՍՏԱՓԱՌ ՎԵՀԱՊԵՏԻՆ ԵՒ ՄԵԾԱԶՕՐ ԻՆՔՆԱԿԱԼԻՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ
ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՊՏ-ԻՒԼ-ՀԱՄԻՏ ԽԱՆԻ

ՎԵՀԱՓԱՌ ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՊՏ-ԻՒԼ-ՀԱՄԻՏ ԽԱՆԻ Ծննդեան անուանի և յիշատակելի Տարեդարձին մեծ Թուականը կ'տօնէ այսօր համայն Տաճկաստան իր միլիոնաւոր ժողովուրդներով և հպատակներով, որոց համար պաշտօնական և հանդիսական մեծ օր մ'է այսօր, քանի որ Օսմանեանց մեծազօր Գահուն և փառայեղ Տան համար Նշանաւոր Շրջանի մը սկզբնաւորութիւնը կ'յիշեցնէ։

ՎԵՀԱՓԱՌ ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՊՏ ԻՒԼ-ՀԱՄԻՏ ԽԱՆԻ Գահակալութենէն ի վեր տեղի ունեցած յիշատակելի տնօրէնութիւնք անջինջ տառերով դրոշմուած են այս պատմական երկրին ամէնէն նշանաւոր դէպքերով առլցեալ Տարեգրութեանց մէջ։ Թէեւ շա՜տ մեծ վեհապետներ ունեցած է Թուրքիա, Թէեւ Օսմանեան Տունն հարուստ եղած է հզօր Ինքնակալներով և մեծանուն Աշխարհակալներով, բայց Ն. Կ. Վեհափառութիւն ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՊՏ-ԻՒԼ-ՀԱՄԻՏ ԽԱՆ զամենքը գլեց գերազանցեց, Իր խորունկ քաղաքագիտութեամբ, Իր զարմանալի կերպիւ յաջող ղեկավարութեամբ պետական նաւուն, Իր սուր իմացականութեամբ, Իր խորաթափանց փորձառութեամբ Եւրոպեան աշխարհավարութեան ընթացից, նաեւ Իր եզական քախտաւորութեամբ, որ կ'արտայայտէր Իր Մեծ Աստղի մը տակ ծնած ըլլալը։ Բոլոր Եւրոպացիք, ինչ զգացումներով ալ առգորուած ըլլան այս երկրին հանդէպ, այսօր խակապէս կ'խոստովանին Ն. Կ. ՎԵՀԱՓԱՌՈՒԹԵԱՆ այս զարմանալի կերպով եզական յաջողութիւններն, ու հրաշալի բախտաւորութիւններն, և այս մեծամեծ արդիւնքներն յաջող քաղաքագիտութեան և փորձ դիւանագիտութեան։ Իր միլիոնաւոր հպատակներն ալ բնազդաբար կ'զգան զանոնք, և Ն. Կ. ՎԵՀԱՓԱՌՈՒԹԵԱՆ անձնական ձիրքերին և մեծամեծ կարողութիւններն անգամ մը եւս ի յուշ ածող այս յիշատակելի Տարեդարձին առթիւ, այսօր իրենց խնդութիւնը կ'յայտնեն հանդէսներով, խրախճանութիւններով, լուսավառութիւններով, դրօշազարդութիւններով, և այլ ամէն ցոյցերով հանրային ուրախութեան, որք առաւել վառ գոյներով տեղի կ'ունենան Արեւելեան երկիրներուն մէջ։

Պատմութեան մէջ անջինջ տառերով դրոշմուելիք այս Համիտեան անուանի Շրջանին մեծագործութիւնները պատմելու համար ահա՜ ամբողջ Թերթեր լեցնելնք՝ անբաւական պիտի դային։ Ո՞վ չի գիտեր նա մանաւանդ հանրային կրթութեան տրուած մղումն, Օսմանեան Բանակին բարւոքումներն, և անոնց արդիւնքովը վերջին պատերազմին մէջ ձեռք բերուած նշանաւոր յաջողութիւնները, վարչական բարենորոգումները գաւառաց մէջ, և պաշտօնատանց մէջ, հանրօգուտ շինութիւններն, երկաթեայ նոր գծերու յաւելումներն, հաղորդակցութեանց բարւոքումներն, Համազգային Անկելանոցով և Բարեգործական Պալատով ցոյց տրուած գթութեան զգացումները, բանտարկելոց արձակումներն որք տեղի կ'ունենան այս յիշատակելի Տարեդարձներուն, արկածեալներուն և կարօտեալներուն համար եղած նպաստներն, այլովքն հանդերձ։

Հետեւապէս, բոլոր երկիրն այսօր տօնական օրուան մը կերպարանն զգեցած է, հանդէսի մէջ է, և միլիոնաւոր բերաններ ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՎԵՀԱՓԱՌՈՒԹԵԱՆ համար ԿԵՑՑԷ՛ներով օդը կ'թնդացնեն այսօր։

Ս. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԵԿՆՈՒՄ ԷՋՄԻԱԾՆԷ—ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

(Թղթակցութիւն «Բիւզանդիոն»ի.)

Ս. ԷՋՄԻԱԾԻՆ, 4 Դեկտ. 98

Արդէն յայտնի է Բիւզանդիոնի ընթերցողներին, որ Ն. Ս. Օծութիւնն այս ձմեռը Թիֆլիսում պէտք է անցկացնի։ Այստեղ էլ՝ այսօր վաղը սպասելով՝ վերջապէս ամսոյ 1ին, Ս. Հայրապետը իւր մօտ է հրաւիրում Ս. Սինոդի անդամներին և յայտնում է, որ պէտք է գնայ Թիֆլիս։

Դեկտեմբերի 2ին Վաղարշապատից և այլ տեղերից սկսել էին թափուել Վեհարանի դուռը, մայր-տաճարի բակը։ Ճիշտ ժամը 2ն է մայր-տաճարի զանգը երրորդը հնչեց ի նշան Ս. Կաթողիկոսի մեկնելու և Միաբանութիւնը սկսեց ժողովել մայր տաճարը։ Իսկ այդ ազդարարութեան շնորհիւն էր, որ Ռուսահայերի յայտնի մանկավարժ Պ. Սեդրակ Մանդինեանը Ճեմարանից սկսել էր արդարաքայլ գալ մայր տաճարը։ Մի քանի րոպէից յետոյ Ճեմարանի տեսչի օգնականն աստուածաբանութեան Տօքթօր կարապետ վարդապետը Ճեմարանի սաների առաջ ընկած՝ եկաւ Վեհարանի մեծ դռնից՝ մինչեւ մայր-տաճարի զանգակատուն կանգնեցրեց աջ և ձախ։ Այդ միջոցին սկսեցին մայր-տաճարի բոլոր զանգակները ղօղանջել և տեսարանը սրտաշարժ էր։ Ճեմարանի աշակերտների ետեւից կանգնել էին խուռն բազմութիւն։

Նորին Ս. Օծութիւնը Վեհարանից դուրս եկաւ, իւր հետ ունենալով Տ. Տ. Սարգիս և Արիստակէս Արքեպիսկոպոսները և սրանց յետեւից դիւանապետ Կորիւն եւ Եղիշէ վարդապետները։ Ճեմարանի աշակերտները գլուխ էին խոնարհեցնում գլխաբաց։ Ն. Ս. Օծութիւնը մայր տաճարը մտնելով՝ չոքեց Իջման Ս. Սեղանի առաջ՝ բազկատարած աղօթում էր յուզեալ, համբուրելով Ս. Խաչն և Աւետարանը երիցս անգամ։ Երկար չոքած մնալով տեղից բարձրացաւ օրհնեց Միաբանութիւնը, ասելով որ իր ճանապարհորդութիւնը աննպատակ չէ, այլ Եկեղեցիին օգտակար, բարի նպատակի համար է գնում եւն. եւն, որ աւելորդ եմ համարում յիշել։ Երբ որ Ս. Կաթողիկոսը իր ասելիքը վերջացրեց՝ բոլոր Միաբանութիւնը Տ. Տ. Սարգիս, Սուքիաս և Արիստակէս արքեպիսկոպոսներից սկսած՝ մինչեւ վերջի սարկաւագները ձեռք համբուրեցին բարի ճանապարհ մաղթեցին, յետոյ դուրս եկան Ս. Կաթողիկոսի հետ մինչեւ վանքի պարսպից դուրս։ Իսկ մինչեւ Ն. Ս. Օծութեան դուրս գալը, Տեառն Կարապետ վրդ. Ճեմարանի սաները կանգնեցրեց Տրդատեան դռնից մինչեւ պարսպի մեծ դուռը աջ եւ ձախ կանգնած, դարձեալ խուռն ժողովուրդը թէ պարսպից դուրսը և ներսը։ Ն. Ս. Օծութիւնը Ճեմարանի աշակերտների միջով անցաւ կառք նստեց և կառքը սլացաւ, Միաբանութիւնը բարի ճանապարհ մաղթեց։ Կաթողիկոսի կառքի առաջ՝ մի ուրիշ կառքում նստած էին Կորիւն վարդապետ Կաթողիկոսի գաւազանը և խաչը ձեռին, իւր մօտ ունենալով Եղիշէ վրդ. Մատաթեանը։

Ս. Կաթողիկոսի կառքից յետոյ, մի ուրիշ կառքում նստած էին Տ. Արիստակէս արքեպիսկոպոս Դաւթեան Սինոդի անդամը, հիւրընկալ Սիոն վարդապետը, Շուշեցի մի ոմն Պ. Նիկողայոս Տ. Ղազարոսեան-Բեւխայեանը, իսկ երկրորդ կառքում նստած էին, Սինոդի անդամ Տ. Աշոտ վրդ. Շախեանը և Տ. Ղեւոնդ վարդապետը, երրորդ և չորրորդ կառքումը՝ քահանաներ և այլ հոգեւորականներ։

Բաց ի կառքերից կային և խուռն բազմութեամբ ձիաւորներ, Վաղարշապատի տանուտէրը և այլք. իսկ կառավարութեան կողմից նշանակուած ոստիկանները, ձիաւորներ և այլք։ Ճանապարհին սայլապանները, ճանապարհորդները կանգնում էին շարքով՝ գտակները վերցնում, օրհնութիւն հայցում։

Ճանապարհը շարունակելով՝ հասնում ենք Փարաքար գիւղը, որ 280 տնից բաղկացած հայ գիւղ է։ Ժողովուրդը յայտնի չի լինելով՝ միայն գիւղի միջումը քահանան և մի քանի գիւղացիներ կարգով կանգնում են գլուխ բաց անում, օրհնութիւն ընդունում։ Փարաքար գիւղից դուրս գալով՝ 9 վերստի վրայ կառքերը կանգնեց, Նորին Ս. Օծութեան հրամանով Վաղարշապատի տանուտէրը, մի քանի տասնեակ ձիաւորներ և քահանաները Ս. Կաթողիկոսի աջը համբուրելով օրհնութիւն առին վերադարձին. իսկ մնացեալ՝ շարունակեցին իրենց ճանապարհը։ Երբ հասանք Երեւան, տեսանք, որ Երեւանում յայտնի չէ, միայն Թեմի առաջնորդ Տ. Ներսէս արքեպիս. Խուտավէրդեանը կառքով գալիս է դիմաւորելու։ Կառքից իջնելով Տ. Ներսէս արքեպիսկոպոսը բարի գալուստ մաղթեց. շարունակեցինք ճանապարհը հասնելով առաջնորդարանը։ Նորին Ս. Օծութիւնը հանգստացաւ իր համար պատրաստուած ծաղկեայ դահլիճումը։ Նորին Ս. Օծութեան գալը արագութեամբ տարածուեց Երեւանում. բոլորը եկան բարի գալուստ մաղթելու։ Երեւանի Թեմի Թեմական դպրոցի Նորընտիր տեսուչ Պ. բժիշկ Սիմէօն Շահ-Նազարեանը և հոգաբարձուները։ Չնայելով ժամը 5ը լինելուն եկաւ ոստիկանապետը [պոլիցմեյստրը] և այլ անձինք որոնք բարի գալուստ մաղթեցին։

Հետեւեալ առաւօտ ժամը 9ին, Երեւանի նահանգապետը այցելեց Նորին Ս. Օծութեանը և բարի գալուստ մաղթեց, մի փինջան [գաւաթ] սուրճ վայելելով՝ կէս ժամ մօտը մնալով հեռացաւ. Նահանգապետից յետոյ եկան դարձեալ ընտիր հայ հասարակութեան անդամներ բարի ճանապարհ մաղթեցին։ Ճիշտ ժամը 2ին, Նորին Ս. Օծութիւնը գնաց նահանգապետին փոխ այցելութեան, իւր հետ ունենալով Տ. Ներսէս արքեպիս. Խուտավէրդեանը։ Առաջից գնում էր Տ. Կորիւն վարդապետը՝ Կաթողիկոսի գաւազանը կրելով։

Նորին Ս. Օծութիւնը մտադիր լինելով մի չորս օր մնալ Երեւան, Տ. Արիստակէս արքեպիսկոպոսը, Տ. Աշոտ, Սիոն և Ղեւոնդ վարդապետները ժամը 4ին Նորին Ս. Օծութեան աջը համբուրելով՝ օրհնութիւն հայցելով բարի ճանապարհ մաղթեցին. երեկոյեան դէմ էր վերադարձինք Ս. Էջմիածին։

Ձմռանամ յիշելու, որ ամսոյս 1ին, Երեւանի Թեմի Տ. Ներսէս արքեպիսկոպոսը, տեսուչ բժիշկ Պ. Սիմէօն Շահ-Նազարեանը, հոգաբարձուները Ն. Օծութեան Երեւան գնալը, կարծում են թէ նոյն օրը ճանապարհում է, 9 վերստ տեղ առաջ են գնում, մի քանի ժամ սպասելով՝ տեսնում են այն օրը չի գնում, վերադառնում են, և արձակում Ս. Սարգսի դռան սպասող աշակերտաց և ուսուցիչներին. իսկ մեր 2ին գնալը անակնկալ է լինում։ Համառօտակի յիշելով Նորին Ս. Օծութեան ճանապարհորդութիւնը մինչեւ Երեւան, առիթ կ'ունենանք նաեւ գրել շարունակութիւնը։ Փակում ենք մեր նամակը, այս Ս. Էջմիածնից վերջին նամակը, և դիտողութիւնները թողնելով յաջորդ նամակով։

ԱՐՑԱԽԵՑԻ

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԳԱՒԱՌԱՑ ՄԷՋ

Պայպուրտ.— Բնակիչք.— Զբաղմունք.— Տաճարք.— Սուփրաֆնը.— Ալեքսեան հաստատութիւնք.— Հին յիշատակք.— Գիւղեր.— Վարչական կազմութիւն.— Բերքեր.— Արտածումներ.— Ներածումներ։

Ա.

Տրապիզոնէ Էրզրում երկարող արքունի պողոտային վրայ արեւելքէն Տուտուղար, արեւմուտքէն Շէյխ Օսման, և հիւսիսէն Բերդարլուր լեռներով շրջապատուած կանաչազարդ ձորի մը մէջ, Ճորոխ գետոյն երկու եզերաց վրայ գեղեցիկ տեսարանով բլրդաքաղաք մ'է Բաբերդ կամ Պայպուրտ, որոյ հարաւային կողմը միայն դաշտավայր է։ Այս քաղաք ի հնումն բնակավայր էր Հայքագդեաց կամ Սպէրքելիա կոչուած ազգին։ Քաղաքականապէս կ'պատկանի Էրզրումի կուսակալութեան, զինուորականապէս Երզնկայի, եւ է առաջին կարգի տեղակալութիւն կամ Գայմագամլըք մ'է։ Ունի ծովու մակերեւոյթէն 5040 ոտք [?] բարձրութիւն։ Արդի անունն է Պայպուրտ կամ Բայբուրդ, որ կ'ստուգաբանուի բերդի կամ կռատան ոտք, զի քաղաքը վերջ ի վերջոյ, նման հնոյն ոչ թէ բերդին մէջ մնացած է, այլ փոխադրուած է բերդին ստորոտն և երթալով ընդարձակուած ու սփռուած։ Պայպուրտ ոմանք ալ Պայեւուրտ բառին աղաւաղումն հասկնալով կ'ըստուգաբանեն չհաստատ կամ հարուստ տեղ։ Այս տեղակալութեան սահմաններն են՝ արեւելքէն Էրզրում, որ կ'վերջանայ Գոփ լերան գագաթէն, արեւմուտքէն Գայլգետ կամ Գէլգիտ, հարաւէն Դերջան եւ Երզնկա, հիւսիսէն Սպեր եւ Լազիստան։ Բաբերդի տեղակալութիւնն ունի ընդամենն 180 գիւղ, 29ն հայաբնակ, մնացեալք թրքաբնակ. հայաբնակ գիւղօրայք են՝ Լուսհօնք, Աւերակ, Ռումել, Ալմշկայ, Կիվ, եւ Սղրձի արեւելեան կողմը. Բլուր, Քասնթայ, Բլրակ, Բուշտի, Ս. Թորոս, Երկի, Պալախոռ, Օձաեղ, Գրչի, Բնջրկայ, Նիվ եւ Վարդահան արեւմտեան կողմը. Խուփս, Սաբեծկայ, Քարավրակ, Սարաձուղ եւ Հնոէ հարաւային կողմը. Խոզէք, Զաճմանց [*], Մալասայ, Քէօտեսի, Խնձաւերակ եւ Թոմլայ հիւսիսային կողմը։ Պայպուրտի գաւառակին ամբողջ բնակչաց թիւը կ'հասնի իւր 65,000 անձի, հինգէն մէկը միայն Հայ, մնացեալք մեծագոյն մասամբ Թուրք, իսկ անշան մաս մ'ալ Ցոյն։ 13,000 Հայերէն 10,791ը կ'բնակին գիւղօրէից մէջ, իսկ մնացեալք բուն քաղաքին մէջ. Գիւղերու Հայք երկրագործ են, իսկ քաղաքայինք՝ արհեստաւոր և խանութպան։ Բուն Պայպուրտ քաղաքը ունի 3000 տուն բնակիչ, որոց 400ը Հայ են, 25 տունը Ցոյն և մնացեալք Թուրք։ Այս ամենքը կ'բնակին 18 թաղերու մէջ, ասոնցմէ հայաբնակ են Ճիկրաշէն, Կալէր, Նորթաղ, Շէնկեաւ, Ղազիզատէ և Թաշ մահալլէ, իսկ Թրքաբնակ թաղերն են Վէյսէլ, Շէհիտ, Գարապաղ, Թուրատէրէ, Տուզճիզատէ, Գօյա, Ճամիքէպիր, Ջահիտ, Ուզունղազի, Ահմէտիզէնճէնի, Շէյխմէհմէտ, և Ֆերահալլահ։ Պայպուրտի ամբողջ Հայոց գաւառաբարբառը կարինեցւոց յար և նման է։ Կազմով աւշային, ջղային և թոյլ են, առողջութիւննին չրթնային, անունին կրօնական և տոհմային, իգական սեռն մէջ երբեմն թրքական, տառաղնին այծի մազէ շինուած նեղ շալ և ալխայ, կանանցինը, գիւղերը քաղաքը շրջազգեստ, գըլուխնին ֆէս։ Թանկագին զգեստներ գործածելու վարժ չեն թէեւ, ոսկեղէն և արծաթեղէն զարդեր ունին։ Հարսանեկան հանդէսնին գիւղական է. բաղդատմամբ իրենց նիւթական անձնիշխանութեան բազմածախս, աւանդական ընտանեկան կեանքը կարի բարենորոգման կարօտ, էրիկմարդիկ, բացառութիւնն յարգելով, ժամանակնին կ'անցնենն սրճարաններու և գինետանց մէջ, իսկ կանայք իրենց տանց մէջ միայնակ։ Արք և կանայք հաւասարապէս սրամիտ և բանիմաց են թէեւ, բայց ուսումնապէս շատ ետ մնացած են, ըստ որում լի են և հաւատալիք աւելորդապաշտութիւններ և նախապաշարումներ։ Ժողովրդեան բերանը կան առածներ, հիքէայէթներ, հանելուկներ, սիրերգներ և ողբերգներ, զորս հաւաքելով և ուսումնասիրելով հետզհետէ պիտի տանք հրատարակութեան։

Պայպուրտի Հայք ունին նոպաշէն Ս. Աստուածածին, Ս. Հրեշտակապետ, Ս. Օհան, Ս. Աստուածամայր եւ Ս. Նշան անուն հինգ չէն եկեղեցիներ և բազում անընակ սրբավայրեր ու հաւատոյ տեղեր։ Այս եկեղեցիներէն չորսը միացած ըլլալուն գոց են, միայն առաջնորդանիստ մայր եկեղեցին բաց է։ Բաց է նաեւ Ճիկրաշէնի Ս. Աստուածամայր եկեղեցին, միւսներուն հետ միացած չըլլալուն պատճառաւ։ Ցոյնք ունին երկու եկեղեցի մին Կալէր թաղի մէջ և միւսն Շէնկեաւի, որոցմէ վերջինը միայն կը բացուի։ Պայպուրտի մէջ Ս. Ստեփաննոս անուամբ մատուռ մ'ալ կայ զոր Հայք երբեմն թէեւ յաճախող էին աղօթելու, բայց այժմ առուած են եւ կ'ծառայէ ... Թուրքերն ունին հինգ մզկիթ, որոցմէ նշանաւոր է Ուլու ճամին և ուլթ փօքր մէջեճիտ։ Պայպուրտի մէջ Հայք ունին չորս գերեզմանատուն Տափէբու, Պէկօղլուի, Ս. Սիմոնի և կալէբու բարձանց վրայ։ Պայպուրտի Հայոց ամենահին եկեղեցին է բերդի աւերակ եկեղեցին, որոյ որմոց վրայ սրբոց պատկերներ կամ նկարներ կ'երեւին եղեր մինչեւ 1868 թուականն ըստ տեղեկագրութեան Ֆէրուխան Բարունակ պէյի, ապա շինուած են Ս. Օհան, Ս. Աստուածամայր, Ս. Աստուածածին, Ս. Հրեշտակապետ և Ս. Նշան։ Ս. Օհան [*] եկեղեցին կ'գտնուի Շէնկեաւ թաղին մէջ, ասոր հիմնարկութեան և կամ այլ պարագայից վրայ գաղափար մը կազմելու համար այցելեցի զայն և իր գերեզմանատունը։ Եկեղեցւոյ հիւսիսային պատին խաչին տակը գտայ ՋԿԶ թուականը, միջին տաճարին ճակատը 1817 թիւն և սորա քովի խաչին վրայ ՌԵ տօմարական թիւը։ Ասոր գերեզմանատանը մէջ գտայ հետեւեալ տապանագիրը։

«Ես, Ռիսաթէմ Շամախեցի, Մելիքսէֆէր առն որդի,
Խոր խոցեցայ ի մեծ մարտի, մեռա ի գիւղն որ խարդ կոչի»
«1829 թուականին» [**]

Ս. Աստուածամայր կ'կոչուի Ճիկրաշէն թաղի եկեղեցին. սորա հին մասը իր հիւսիսային կողմն մատուռն է, որոյ շինութեան թուականը 910 կ'տեսնուի դրանը վրայ, 992 թիւ մ'ալ կայ մերձակայ խաչքարին ստորոտը։ Դրսի եկեղեցւոյ տաճարին թուականն 1852 է թէեւ, բայց բուն թուականն աւանդութեամբ կ'կարծուի լինել միջին տաճարի աջակողմեան պատին ճակատին ծածքին տակ։ Այս եկեղեցւոյ աջակողմեան սեղանին վէմ քարին աչառնակին վրայ կայ նաեւ Ռ թուական մը, որ է եկեղեցւոյն վերջին մեծ մասին շինութեան թիւը։ Այս եկեղեցի ունի բաւական հին ձեռագրեր, 862 թուականով Աւետարան մը, որոյ կողքերը լի են հնաւուրց տեսարանաց պատմութեամբ։ 722 թուակիր Աւետարան մը որ կ'կրէ ՋԲ. ՋԽԹ, ՊԻԹ, ՋԺԵ, ՌՄՉ թուական արձանագրութիւններ։ Այս եկեղեցի ունի Ս. Գէորգայ Մասունքն անթուական կոնդակաւ մը, վաւերացեալ Ղուկաս, Գրիգոր և Գէորգ վարդապետաց ստորագրութեամբք։ Սոյն եկեղեցւոյ քահանան է բնիկ կիւմիւշխանեցի Տ. Գէորգ Հայրը։ Թաղիս Ճիկրաշէն անունը կ'ըստուգաբանուի հրովարտակով շինուած չէն, զի կ'պատմուի թէ տեղն Սոփերու կամ Իսփիրի վերաբերեալն կայսերական հրովարտակով կարելի եղած է ի հնումն թաղ հաստատել և կցել Բաբերդի, չորս հաստատուն կամուրջներով։

Կ. ՏԷՐ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

[*].— Սոյն գիւղի մէջ կայ մագաղաթեայ հին Աւետարան մը Պետրոս Գետադարձ Կաթողիկոսի օրով գրուած։ Եւրոպացիք 500 ոսկի տուեր են, բայց չէ ծախուած։ Սկիզբը, վերջն և լուսանցքները կ'պարունակեն հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ, կ'խօսին Պայպուրտի եւ Էրզրումի չէնքերուն վրայ, եւն.։ Հոս Յայսմաւուրք մ'ալ կայ, յորում կը խօսուի Երզնկայի Տիրանաշէն վանքին եւ իր միաբանութեան վրայ։

[*].— Ս. Օհան Պայպուրտցւոց նախկին մայր եկեղեցին է. ասոր բոլոր զարդերն ոմանք իրենց հետ տարած են Ախըլցխա, Ռուսաց 1828 թուականին պատերազմին։

[**].— Նոյն թուականին ռուսական մեծ պատերազմին առթեւ, Պայպուրտի Հայք Օսմ. զօրաց հետ միացած, պաշտպանած են քաղաքը Ռուսաց դէմ։

[Մ. ԽՄԲ.]

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅՈՑ ԳՈՐԾԵՐ

Առաջնորդ Մաղաքիա Եպս.ի գործերը.— Վերջացաւ Թաղականաց և մայր-եկեղեցի.— Թեմականաց հետ խնդիրներ.

ԹԵՀՐԱՆ, 8 Նոյմ.

Առաջնորդ Ս. Մաղաքիա եպիսկոպոսի հրամանաւ, տեղի ունեցաւ թեհրանաբնակ հայ գաղթականութեան Ընդհանուր Ժողովն, ուր ձայների առաւելութեամբ, եօթն անձերից բաղկացած մի մարմին ընտրուեց տեղիս ազգային և եկեղեցական արտաքին գործերը ղեկավարելու։ Ընտրուածներն են, 1. Յովհաննէս խան Մասեհեան, 2. Մարտիրոսեան. 3. Ալբերթ Տէր Յովհաննէսեան, 4. Ռաֆայէլ Թադէոսեան, 5. Ալէքսան Թունեան, 6. Արամ Քարամեան, 7. Յովսէփ Թադէոսեան։ Անուրանալի է, որ ընտրութիւնը եղել է հասարակութեան գործող անձերից, որով եւ մեծ յոյս կայ, որ այս պարոնների ազգային կանոնագրութեան հիմնադիր լինին Պարսկաստանի մէջ։ Մաղաքիա եպիսկոպոսը որոշել է ամսոյս 11ին մեկնել Ջուղայ գնալու համար, սակայն վիրաւորուած սրտով և ժողովուրդն էլ իրենից մասամբ սառեցրած։ Սրբազանը, իւր բռնած ընթացքով և գործունէութեան եղանակովը, փոխանակ —Այվազեանի նման— ժողովրդին գրաւելու և նրա սրտի մէջ տեղ գտնելու, նրան ամէն մի քայլափոխում, տեղի և անտեղի հարուածեց, նրա զգացմունքները անգոսնելով, ինքնակամ եւ ինքնիշխան գործունէութեամբ ահագին խռովութիւններ եւ ղալմաղալների տեղիք տալով, մինչեւ անգամ տեղական կառավարութեան —արտաքին գործերի մինիստրութեան— սուր դիտողութեանն արժանացաւ։ Մի խօսքով, սրբազանին մնացել է մօտ օրերս Թեհրանը թողնել, առանց ժողովրդի համակրանքը վայելելու. Թերեւս Ջուղայեցի ազաներին յարմարուի նա։

*** Անտեղի չպիտի լինէր այստեղ դնէինք Սրբազանի տուած վճիռների և տեսած գործերի մի նմուշը, որով վստահ ենք, որ ընթերցողին մի պարզ գաղափար տուած կ'լինինք երեւի ներկայ վիճակի մասին։ Վերջերս մի պարսկահպատակ, Անդրէաս անունով մի հայ վաճառական, Յովակիմ անունով մի տաճկահպատակ կօշկակարից 150 թումանի մի պահանջ ունենալով դիմում է կառավարութեանը, և յօգուտ իրեն վճիռ է ստանում. սակայն կօշկակարը, Անդրէասի մի քանի հակառակորդների օգնութեամբն յաջողում է սրբազանին համոզեցնել, որ կառավարութեան տուած վճռին հակառակ մի վճիռ տայ այս տեսակով. «ըստ մեր օրինաց, չնայելով որ Յովակիմը 150 թուման պարտական է, սակայն քանի որ այդ պարտքի պատճառով նա մէկ ամիս պարապել է, եւ մէկ ամիս էլ նեղութիւն պիտի ունենայ մինչեւ իւր խանութի գործերը կանոնի տակ բերելը. ուստի Անդրէասը պարտական է նախ իւր 150 թումանէն պահանջից՝ իբրեւ տուգանքից՝ ձեռք քաշէ և ապա 60 թուման էլ կանխիկ վճարէ կօշկակարի վնասի դիմաց»։ Այսպիսի մի վճիռ զարմացնում է նոյն իսկ այս տեղի կառավարութեանը։ Արտաքին գործերի մինիստրութիւնը պաշտօնապէս յայտնում է թէ այդպիսի մի վճիռ անգործադրելի է եւ թէ սրբազանն իրաւունք չունի կրօնական գործերից դուրս քաղաքական որ և է գործի մէջ խառնուելու։ Բայց նորէն խնդիրն այսպիսով չի վերջանում, քանի որ մեր քաղաքագէտ Մաղաքիա եպիսկոպոսը ի վրէժխնդրութիւն անպաշտպան Անդրէասին [որ յանդգնել էր սրբազանի անիրաւ վճռին դէմ նոյն իսկ Շահին գանգատել] անձամբ դիմումներ անելով, իւր տուած վճիռը [խաթէր համար] գործադրել է տալիս, որի արդիւնքը լինում է այն որ Անդրէասը սնանկ է, ո՛չ թէ միայն եպիսկոպոսի, այլ նրա պաշտպանած մայր եկեղեցու դէմ բողոքել և պատրաստում է ամէն կողմ դիմելու Մաղաքիա եպիսկոպոսի սխալ քայլը հրապարակ հանելու։ Թէեւ Մաղաքիա եպիսկոպոսը իւր «դեսփոթիք» բնաւորութեամբը, եկեղեցու բեմն էր իւր համար զէնք ընտրել, և այնտեղից էր յայտնում իւր դէպի ժողովրդն զգացած զայրոյթը, սակայն ժողովուրդն էլ իւր լռութեամբ պարսկական այս ծանօթ առակովն էր պատասխանում. «բերած ամանից չափ քեզ տալու կտանք»։ Տեղին է նաեւ ասելու, որ սրբազանի ընթացքն ի նկատի ունենալով, մի քանի հայ բողոքականներ ինձ դիմեցին հետեւեալ խօսքերով. «Մենք ամերիկացի միսիոնարների բռնապետութիւնից, նրանց հաստատած եկեղեցու և կամայական օրէնքների լծից ազատուելու համար հրապարակաւ վճռեցինք դառնալ մայր եկեղեցին, սակայն վա՜յ մեզ, եթէ այս պիտի լինի մեր օրը։ Ապա ի՞նչ տարբերութիւն, և ո՞ւր փնտռել մտքի, հոգու և անհատական ազատութիւն, եթէ մայր եկեղեցին էլ, ինչպէս բողոքականներինը, պիտի կառավարուի մի հոգեւոր իշխանի կամայականութեամբ և նրա կրքերով»։

Ն. Դ. [illegible]

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԿԵԴՐ. ԱՍԻԱ.— Նշանաւոր արեւելագէտ մահառ Բրօֆ. Վամպէրի, կ'գրէ. Ասիոյ ռուսական երկաթուղիները Մերվէ ի հարաւ մինչեւ Քուշք և Հերատ, այսինքն 220 մղոնէ աւելի հեռաւորութեամբ երկնցած ըլլալուն վրայ խօսելով Բէշթէր Լոյտի մէջ, կ'ըսէ. «Տարակոյս չկայ որ այդ գիծ ռազմարձակապէս ռազմագիտական է, ինչպէս կ'երեւի իր անցած գաւառներէն։ Անոնք նախ և առաջ ասիական անապատներ են. որովհետեւ Մերվէ մինչեւ Աքթէբէ, Մուրղապ և Քուշք գետերուն երկարու-

խառնուած տեղն, անապատ դաշտավայրեր կան, որք բնաւ բնակելի եղած չեն, և նոյն իսկ ի Հերատ Թիմուրեանց տիրապետութեան ժամանակ, որ այդ կողմերուն ամէնէն ծաղկեալ ժամանակամիջոցը ցոյց կուտայ, ուղեւորներուն սարսափ կ'ազդէին։ Հետեւաբար նոր գիծերը կ'անցնին ամայի և անբնակ գաւառներէ, և Թէքէ Թիւրքմէններու գիւղերուն մօտ միայն բնակելի վայրերու կ'հանդիպին, մանաւորապէս Օէզմիզմ ցեղերուն բնակած վայրերուն մօտ։ Անկից անցնելով երկաթուղին կ'մտնէ Սարըք Թիւրքմէններու երկիրն, Եոլաթանի մօտ, եւ անկից անդին դարձեալ կ'մխրճի անյատակ աւազակոյտերով շրջապատուած գեղերու մէջ, ուր չկայ բնաւ մշակութեան հետք, մինչեւ հասնի Թաշ Քէօփրիւ, Մէրվէ երկու հարիւր վէրստ (ռուսական փարսախ) հեռի։ Այս կէտ նշանաւոր է այն կռուոյն համար զոր 1885ին մղեցին հոն Աֆղանք և Ռուսք։ Մինչեւ հոս գիծը կը հետեւի Քուշք գետին ձախ եզերքին, Ալեքսանդրի վրայէն, ռուսական գաղթականութիւն մը, 1892ին հիմնուած, որ Թուրքաստանի ամբողջ գաւառին ամէնէն ընդարձակ ռուս գաղթականութիւնն եղած է այդ Թուականէն ի վեր։ Ալեքսանդրք չատ կարեւոր կէտ մ'է Ռուսներուն և Աֆղաններուն սահմանագլխէն չորս վերստ միայն հեռի գտնուելով, և Արտամանի կիրճէն գծեցիկ ճամբով Հերատի հետ կապուած ըլլալով։ Ես իսկ անցած եմ այդ կիրճէն ծանրաբարձ կարաւանով մը առանց ո եւ է դժուարութեան։ Ալեքսանդրք և Հերատ հազիւ 2—3 օրուան հեռաւորութիւն ունին իրարմէ։ Երբ գրեթէ երեք տարի առաջ այդ երկաթուղւոյն յատակագիծը կ'պատրաստուէր, ռուսական օրաթերթեր անոր աւելի առեւտրական կարեւորութեան վրայ կ'ծանրանային, բայց անշուշտ աչքաչուկի խաղ մ'էր այդ. Աֆղանցի վաճառականք անգամ չատ չէին գործածեր Մէրվէ Սմրղանտ տանող ճամբան, այլ նախամեծար կ'համարէին հինը, Մայմէնէի կամ Պալխի ճամբան Սմրղանտ երթալու համար։ Ռուսական այս հսկայ գծին Թեթեւ հակակշիռն է միայն անգլիական գիծը մինչեւ ի Զաման, Քանտահարի մօտ, եւ այս վերջին քաղաքին ու Հերատի մէջտեղ երեք հարիւր վաթսուն անգլ. մղոնի հեռաւորութիւն մը կայ միայն։ Ահա հետեւաբար երեք հարիւրեակ մղոններով միայն իրարմէ կ'բաժնուին կեդր. Ասիոյ երկու մեծ նախանձորդ Պետութիւնք, եւ դէպ հարաւ Ռուսաց նոր յառաջխաղացումը չի համապատասխաներ Նեվայի եզերքէն եկած խաղաղասէր յայտարարութեանց։ Անգլիոյ եւ Աֆղանստանի միջեւ կնքուած դաշնագրութեամբ, դժուար է որ Էմիրն Անգլիոյ հակառակ չարժում ընէ, բայց դարձեալ Անգլիացիք պէտք է զգոյշ կենան, որովհետեւ հակառակ այն առածին թէ Ասիա բաւական խոշոր է թէ՛ Անգլիոյ և թէ Ռուսիոյ համար, Անգլիացիք Ռուսիոյ չեն վստահիր, եւ երկու պետութեանց խաղաղութեան համար տուած հաւաստիքն և միեւնոյն ատեն անոնց գործօն քաղաքականութիւնն իրարու հակասական են։» Բրոֆ. Վամպէրի կը յիշեցնէ թէ ասկից 20—30 տարի յառաջ իր ազդարարութիւններուն ականջ կախող չեղաւ Անգլիոյ մէջ, բայց կ'վերջացնէ գոհութիւն յայտնելով որ Անգլիոյ երկու քաղաքական կուսակցութիւնք [Ազատականք եւ Պահպանողականք] միացած են սա՛ սկզբունքի վրայ թէ «Ռուսական մեքենայութիւնք սարսափ չեն ազդեր երկրի մը, որ ի դերեւ հանեց Նաբոլէոնի աշխարհածաւալ իշխանութիւնը։»

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ Ի ՉԻՆԱՍՏԱՆ. —Լորտ Չարլզ Պէրեսֆորտ Նոյ. 4ին Նիւ-Զուանկ հասաւ, և հետեւեալ օրն սկսաւ իր քննական պտոյտն ընել այդ կողմերն ուր գլխաւորն են Ռուսք։ Տեղական գլխաւոր հաստատութիւններն եւ առեւտրական տուներն այցելելէ և մաքսատունն աչքէ անցնելէ ետք, ռուսական քաղաքը գնաց որ նաւահանգստէն չորս մղոն հեռի կը գտնուի։ Վերատեսուչ Մ. Դիգով չատ սիրալիր ընդունելութիւն ըրաւ Լորտ Չարլզ Պէրեսֆորտի՝ հեծեալ գունդ մը Խազախներու գլուխն անցած։ Շանկայէ կ'գրեն Լոնտոնի Թերթերուն թէ Լորտ Չարլզ «չատ հետաքրքրուեցաւ իր տեսածներէն և այն արագ արագ գործողութիւններէն, որոցմով Ռուսք կ'ապահովեն իրենց ապագան. միեւնոյն ժամանակ ցաւ յայտնեց Անգլիացիներուն անգործութեան և նմանօրինակ միջոցներ ձեռք չառնելնուն վրայ։» Անգլիացի Պուչ Եղբարք իրենց մասնաւոր առեւտրական տան մէջ միդինկ մը գումարեցին ի պատիւ Լորտ Չարլզ Պէրեսֆորտի. հրաւիրուած էին Նիւ-Զուանկ բնակող Անգլիացիք։ Այդ միդինկի մէջ քանի մը առաջարկներ ընդունուեցան զոր Լորտ Չարլզ Պէրեսֆորտ յանձն առաւ ներկայացնել անգլիական կառավարութեան ուշադրութեան։ Այս առաջարկներ վերաբերութիւն ունին անգլիական գաղթականութեան ծաւալման, գետին հիւսիսային եզերքին վրայ հողային ստացուածներու են։ Միդինկը փափաք յայտնեց որ Անգլիա եւ Ռուսիոյ պէս նոյն իրաւունքներն ունենայ հանքային և նմանօրինակ ձեռնարկներու ամբողջ Մանչուրիոյ մէջ, բողոքական քարոզիչք մասնաւոր առանձնաշնորհումներ ունենան Մանչուրիոյ մէջ, և վերջապէս սեփականութեան իրաւունք ստանան երկրին ներսերը։ Լորտ Չարլզ իր ճառին մէջ ըսաւ թէ անգլիական ժողովուրդն անգէտ է մանչուրիական գործերուն։ Նոյն իսկ ինք կ'հիանայ բոլորովին նոր և անակնկալ բաներ տեսնելով այդ կողմերը։ Ո՛ր կողմ դառնայ, անթիւ անհամար զինուած Խազախներ կ'տեսնէ և ամէն բանի մէջ գերակշիռ է ռուսական ազդեցութիւնը։ Կ'զարմանար տեսնելով որ Ռուսք իրենց երկաթուղւոյ երկաթներն առանց մաքսի կ'ներածեն առանց նոյն իսկ մաքսային իշխանութեանց գոյութեան վրայ գաղափար ունենալու։ Ասիկա չատ կարեւոր կէտ մ'է, որովհետեւ անգլիական մեծաքանակ դրամագլուխներ Չինաստանի մէջ կ'գործեն, եւ անոնց եկամուտի միակ աղբիւրն են մաքսերը։ Անգլիացի բաժնետէարք իրենց իրաւունքներէն զրկուած են. և երբ Անգլիա երթայ, այս կէտին վրայ պիտի հրաւիրէ երկրին ուշադրութիւնը։ Բայց Լորտ Չարլզ ի վերջոյ ըսաւ թէ չի պարսաւեր Ռուսիոյ ըրածները։ Ամէն կառավարութիւն իրաւունք ունի իր ժողովրդեան օգտին համար ամէն բան ընելու։ Մեծապէս կ'ցաւի որ Մեծն Բրիտանիա առիթը կորսնցուցած է։ Պատերազմի վրայ խօսիլն օգուտ չունի. պէտք եղած ատենը պէտք էր կռուիլ. «եթէ ասիկա ժամանակին ըրած ըլլայինք, օտար ազգերն ալ, մասնաւորապէս Չինաստան —որ կորսնցուցած է մեծ մասամբ Մեծն Բրիտանիոյ վրայ ունեցած հաւատքը— պիտի տեսնէին որ մեք առաջուան չափ զօրաւոր էինք։»

ՄԱՏՆՈՒԹԻՒՆ Ի ՖՐԱՆՍԱ.— Տէյլի Նիւզի Բարիզեան Թղթակիցը չահեկան մանրամասնութիւններ կուտայ իբրեւ մատնիչ ամբաստանեալ նախկին ոստիկան Տէքրիոնի անձին և անոր մեքենայութիւններուն վրայ։ Տէքրիոն անձնապահ Հանրի գնդապետի ընկերներէն մին էր, պատերազմական պաշտօնատան մէջ գործած էր Սանտեռ, Հանրի և Բիքառ գնդապետներուն (ամէնքն ալ նշանաւոր եղած Տրէյֆիւսի գործին առթիւ) ձեռքին տակ։ Գնդ. Բիքառ զարմանալի կերպով ճարտար մէկը կ'նկատէր զայն, միայն չափէն աւելի հնարագիտ և եռանդուն կամ փութկոտ, այնպէս որ վերջապէս չախորժեցաւ անոր եռանդէն, փայլուն երեւակայութենէն և չարաչար խուզարկութիւններէն։ Գաղտնի Տեղեկութեանց Դիւանը կ'վախնար սակայն Տէքրիոնի հետ խնդրել կամ կռուիլ, զի չատ գաղտնիքներ գիտէր, ինչպէս նաև օտար գործակալներու անունները։ Պատրուակ մը գտան եւ գաղտնի ոստիկանութեան պաշտօնատունը ճամբեցին զինքը խոշոր ամսականով մը։ Իրեն յանձնուած պաշտօնը կամ եղած յանձնարարութիւնները գաղտնի պահելու ամէն միջոցները գիտէր, զարմանալի կերպով գաղտնիքներ կ'որսար։ Գնդապետ Բիքառ ըսած է որ եթէ անոր երեւակայութիւնը գրականութեան մէջ գործածուէր, պիտի գերազանցէր իր ժամանակի բոլոր վիպասաններն եւ թատերական հեղինակները։ Բիքառի համար զարմանալի չըլլար, եթէ Տրէյֆիւսի դատին վերաքննութեան ատեն հաստատուի որ Վիլհէլմ Բ.ի վերագրուած նամակը Տէքրիոն չինած ըլլայ, նմանապէս Տրէյֆիւսէ առ Վիլհէլմ գրուած եօթն նամակները։ Արդէն մեր Դշ. ատուր Թուով պատմեցինք անոր հնարիմացութեան մէկ պարագան, Թուլոնի մէջ նաւային գրագրի մը դէմ եղած ամբաստանութեան առթիւ։ Նոյն Թուով պատմեցինք նաև Տէքրիոնի չարաճճիութիւնն, որով պայթուցիկ մը դրած էր Մ. Ֆէլիքս Ֆորի անցնելիք ճամբուն վրայ։ Քննութենէն հասկցուելով թէ Տէքրիոն ինքն է հեղինակն այդ ոճրագործութեան, ի՞նչ կ'կարծէք որ պատասխանէ այդ ոստիկանը. «Որովհետեւ, ըսաւ, Մ. Ֆէլիքս Ֆոռ ի մօտոյ Ռուսիա պիտի երթայ, դիտմամբ ըրի այս բանն, որպէսզի Չարը մասնաւոր համակրութեամբ ընդունի զայն, իբրեւ Ծայրայեղներուն սպառնալիքին նշաւակ մէկը։» Հիմա իբրեւ մատնիչ ձերբակալուած են նաև Թնդանօթաձիգ տասնապետ Կռու և Պոնաս ու Ռանտիւ մարդիկը։ Անպատճառ ասոնց գործին մէջ մատ ունի այդ Տէքրիոն։

Ի ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԲԵՒԵՌ.—Սպասելով որ ի հիւսիսային բեւեռ գացող խեղճ Անտրէէ և իր դժբախտ ընկերներէն լուր գայ, խօսինք հիմա նոր արշաւանքի մը վրայ զոր Գերման գիտնականք պատրաստած են ընել հարաւային բեւեռի գաւառներուն մէջ։ Բայց այս մարդիկ դրամ չունին եղեր։ 600,000 մարք ծախք հաշուուած է, այսինքն 30,000 անգլ. ոսկի։ Եթէ Գերման կառավարութիւնը կամ Ռայխսթակն օգնութեան չհասնին, հաւանական է որ չյաջողի այս հարաւային խուզարկութեան ծրագիր։ Վիլհէլմ կայսեր դիմում եղած է, բայց զինուորական նոր վարկերու համար դեռ վերջերս դրամ խնդրուած ըլլալով Երեսփ. ժողովէն, անկարելի կ'երեւի որ կայսրն յաջողի ազդեցութիւն բանեցնել և 500,000ի չափ գումար մը հայթայթել։ Ձեռնարկող ընկերութիւնն հազիւ 50,000 մարք պատրաստ ունի, 50,000ի համար ալ ժողովրդային հանգանակութիւն պիտի ըլլայ։ Գերմանք իրենց քսակը չուտով չեն բանար, բայց դժբախտութիւնն այն է թէ այդ ահագին գումարն ալ պարզ անհատ մը չի կրնար նուէր ընել։ Հիմակ առաջարկուած է Յունվ. ամսուն մէկ միդինկ մը գումարել ի Պերլին, աջակցութեամբ Գերման աշխարհագրական և գաղթային ընկերութեանց, հասարակաց հետաքրքրութիւնք մորակելու և միեւնոյն ատեն դարձեալ կառավարական առատաձեռնութեան դիմում ընելու համար։ Եթէ այս միջոց յաջողի, արշաւախումբն որ քսանեհինգ անդամներէ կ'բաղկանայ, ճամբայ պիտի ելնէ 1900 Օգոստոսին, և կ'յուսայ վերադառնալ 1902 Յունիսին։ Բարի ճանապարհ, եթէ դրամ գտնէ։

ՄԵՆԱՄԱՐՏ.—Անցած Բշ. առաւօտ Միւնիխի (Գերմանիա) մօտ երկու ըսպաներ, տեղակալ Բֆայֆըր և հազարապետ Սայց մենամարտեցան։ Տեղակալը կռահած էր որ բան մը կ'անցնի կ'դառնայ իր կնոջ և հազարապետին մէջտեղ, և անմիջապէս ի մենամարտ հրաւիրեց զայն։ Ընդունուած զէնքն էր ատրճանակ, եւ հարուածներու առաջին փոխանակութեան ատեն Սայց հազարապետ մեռած գետին փռուեցաւ։ Հիմա տեղակալին կ'մնայ ի մենամարտ հրաւիրել իր անհաւատարիմ կինը...։

ԲԱՐԻԶԻ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍԸ. — Բարիզէ եկած նամակներ կ'ծանուցանեն թէ ճարտարապետներ, վարպետներ եւ իրենց մարդիկ անընդհատ աշխատութեան կ'պարապին Դրոքատէրօ հրապարակին չուրջ, որ երրորդ անգամ ըլլալով Արուեստահանդէսին ընդարձակ մէկ մասին կեդրոնը պիտի ըլլայ։ Ի մօտոյ բազմաթիւ նոր եւ հանգստաւէտ պանդոկներ պիտի չինուին, որոց պատուհաններէն կարելի պիտի ըլլայ տեսնել 1900ի Արուեստահանդէսին ամբողջ համայնատեսիլն եւ Սէն գետին ջուրերուն ընթացքը Մէօտոնի եւ Պէլվիւյի բլրոց երկայնքէն։ Այս նոր չէնքերուն տէրերն ընդարձակ ծրագիր մը պատրաստած են 1900ին Բարիզ այցելողներուն դիւրութիւններ ընծայելու համար, ոչ միայն բնակութեան յարմար տեղեր տալով անոնց, այլ նաև քաղաքին ամէն կողմերը պտտցնել մասնաւոր առաջնորդներ յատկացնելով նաև Արուեստահանդէսին մէջ, եթէ ամէն չաբաթ 160 ֆր. վճարէ մարդ գլուխ։ Այսպէս գրեթէ 6 անգլիական ոսկիով այցելու մը չաբաթն ամէն օր երեք անգամ կերակուր պիտի ուտէ, առանց մտից վարձքի պիտի կրնայ Արուեստահանդէսը մտնել եւ Բարիզի ամէն կողմերը պտտիլ։

ՉԱՐԻՆ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ.— Եւրոպական սպառազինութեանց մասին Չարին առաջարկութեան ոգին հետզհետէ քննութեան նիւթ կ'ըլլայ Եւրոպայի ամէն մայրաքաղաքներուն մէջ. Քաղաքական չատ ծանր եւ սուր խնդիր մը չըլլալով, բոլոր կարեւոր օրաթերթերն այդ կողմը դարձուցած են իրենց ուշադրութիւնը։ Գերմանական Վօսիչէ Զայդունկ կ'զարմանայ որ «Մր. Սդէտ Չարին ուշադրութիւնը չի հրաւիրեր սա՛ իրողութեան վրայ թէ իր ձեռքն է աշխարհի բարերար ըլլալ ոչ միայն խօսքով, այլ նաև գործով։» Չկայ պետութիւն մը որ Ռուսիոյ չափ յարձակումներէ ազատ ըլլայ։ Չկայ ո՛ եւ է մեծ Պետութիւն որ իրօք փափաքի անոր վրայ յարձակիլ։ Վիլհէլմ կայսր օր մը վկայեց թէ Ռուսիա աշխարհի մէջ ամէնէն զօրաւոր բանակն ունի, եւ ասկէ զատ իր տրամադրութեան տակ ունի զօրաւոր եւ հաճոյակատար զինակից մը։ «Ինչո՞ւ, կ'հարցնէ Վօսիչէ Զայդունկ, Չարը բարի օրինակ մը չի տար։ Ինչո՞ւ իր բանակին կէսը չիջեցներ, եւ ինչո՞ւ չի յորդորեր որ Ֆրանսան ալ այնպէս ընէ։» Պերլինի Թերթին կարծիքով, անտարակոյս Ռուսիա կրնայ այդ քայլն առնել առանց իրեն համար ամենափոքր վտանգի, եւ նաև անշուշտ ուրիշ ամէն Պետութիւն պիտի ստիպուի իր օրինակին հետեւիլ։ Չարը թո՛ղ յիշէ որ միւս Պետութիւնք լաւ պատճառներ ունին Ն. Կ. Վեհափառութեան պատասխանելու իր իսկ բառերով. — «Կ'փափաքինք գործնական բան մը տեսնել։»

—Չարին առաջարկն ամէնէն աւելի ընդունելութիւն կ'գտնէ Անգլիոյ մէջ. միդինկներ կ'գումարուին հոն և կոչում կ'ընեն հայրենիքին՝ զէնքընկեցութեան առաջարկին ոյժ տալու։ Միջազգային Խաղաղութեան ընդհանուր ժողովը անցեալ Ուր. օր միդինկ մը գումարելով, որոշեց հետեւեալ կոչումն ընել Անգլիոյ ամէն կարգի ժողովրդեան. — «Կոչում կ'ընենք մեր հայրենակից քաղաքացիներուն, մասնաւորապէս դիրքով և ազդեցութեամբ նշանաւոր եղողներուն, ա՛յնպիսի խնդրոյ մը վրայ՝ որ մեծ կարեւորութիւն ունի մեր ազգային և ընկերային կեանքին նկատմամբ։ Ռուսիոյ կայսրն, սպառազինութիւնները դադրեցնելու համար Դեսպանախորհրդոյ մը հրաւիրելով բոլոր կառավարութիւնները, պատեհութիւն կուտայ բոլոր ժողովրդոց որք պարտաւոր են օգուտ քաղել անկէ։ Ճոն Մորլիի ըսածին պէս, «Երբեք ասկէց աւելի նպաստաւոր ժամանակ չըլլար»։ Մամլոյն մէջ, եկեղեցական բեմէն և խորհրդարանական ամպիոններէն բացատրուած հանրային կարծիքի եռանդուն գործակցութեամբ, կայսեր վեհոգի նախաձեռնութիւն յաջողութեամբ պիտի պսակուի, և խաղաղութեան դեսպանախորհուրդն իրմէ սպասուած արդիւնքը պիտի տայ։ Հետեւաբար կը փափաքինք ի սրտէ յանձնարարել թէ պէտք չէ ժամանակ կորսնցնել ամէն սահմանադրական միջոցներով, մանաւանդ քաղաքապետներուն կամ եկեղեցականներուն կողմէ քաղաքներու մէջ գումարուած միդինկներով, պետութեանց պատասխանը բացորոշ լսելի և տիեզերական ընելու համար. կոչում կ'ընենք մեր բոլոր քաղաքացիներուն, առանց կուսակցական խտրութեանց, գործակցիլ, իրականացնելու ժողովրդեան բացարձակ կամքն, ինչպէս նաեւ մեր կառավարութեան աջակցիլ ի կատար հանելու Չարին բաղձանքը թէ «Պէտք է գործնական բան մ'ընել»։ Այս Յայտարարութեան կցուած են նաեւ Անգլիոյ Ազատական և Պահպանողական կուսակցութեանց գլխաւոր քաղաքագէտներուն կարծիքները. Լորտ Սալզպըրի, Լորտ Րոզպէրի, Մր. Պալֆուր, Մր. Մորլի, Լորտ Ճորճ Համիլդըն, Սըր Ո. Հարքորթ, Մր. Պրայս, Սըր Հ. Քամպէլ-Պաններման և Սըր Էտուըրտ Քըլարք։ Ի մօտոյ Մր. Ճոն Մորլի հանրային միդինկ մը պիտի գումարէ ի նպաստ այս չարժման։ Իսկ Յունվ. 16ին ի Մանչեսդըր և 19ին ի Պիրմինկէմ պիտի գումարուին նմանօրինակ միդինկներ։ Լոնտոնի մէջ արդէն իսկ ջանքեր կ'ըլլան զէնքընկեցութեան չարժման միացնելու և գործակցելու Առեւտրական Միութիւններն և Գործակցական Ընկերակցութիւնները։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ. — Պերլինէ գրուած նամակ մը կ'յայտարարէ թէ, յորդէհետէ զինուորական եւ նաւային ծախուց վրայ նոր յաւելումներու ծրագրեր կ'ներկայացուին, Գերմանիոյ առեւտրական կացութիւնը կը ծանրանայ, եւ մտահոգութիւնը կ'աւելնայ առեւտրական աշխարհին մէջ։ Անգլիոյ հետ առեւտրական դաշինք կնքելու համար հա՞րկ է բանակցութեանց սկսիլ թէ ոչ, ա՛յս է օրուան խնդիրը Գերմանիոյ մէջ։ Մինչեւ հիմա առժամանակեայ դաշնագրութեան մը հետեւանքով, Մեծն Բրիտանիոյ վաճառքներն ամէնէն աւելի նպաստաւորուած ազգի մը պայմաններով կ'ներածուին ի Գերմանիա, ինչպէս նաև բոլոր բրիտանական գաղթավայրերէն եւ ստացուածներէն եկած վաճառքները, բացի Քանատայէ։ Վերջին Օգոստոսէն ի վեր Քանատայի համար տարբեր մաքսային պայմաններ ի գործ կ'դրուին, աւելի ծանր քան ուրիշ երկիրներու տրուած պայմանները։ Գերմանացի վիճակագիրներու կարծիքով, Անգլիայէ եւ անգլիական գաղթավայրերէ Գերմանիա ներածուած վաճառքներուն արժէքն էր 1897ին 995 միլիոն մարք։ Գերմանիայէ Անգլիա եւ իր գաղթավայրերն արտածուած վաճառքներուն արժէքն էր 820 միլիոն մարք։ Հետեւաբար 1897ին անգլեւգերման վաճառականութեան ամբողջ գումարն էր 1 միլիառ 815 միլիոն մարք, կամ Գերմանիոյ ամբողջ արտաքին վաճառականութեան գրեթէ 22%ը։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ. — Նիւ Եորքի առեւտրական Թերթն որ իրողութիւններ միայն կ'արձանագրէ, կ'յայտարարէ թէ երբեք Ամերիկայի մէջ գոյցուած չէր այսքան անզուգական տարի մը առեւտրական անզուգական յաջողութեամբ, և թէ ո և է տարւոյ վերջին ամիսն երբեք այսքան առեւտրական գործառնութիւններ տեսած չէր։ Դեկտեմբերի արտածմունք գերազանցեցին ուրիշ ո և է դեկտեմբեր ամսոյ արտածումները 25% համեմատութեամբ, իսկ ներածումներն 9% աւելի են ուրիշ բոլոր տարիներու դեկտեմբերէն։ Օտար երկիրներու վարկերն աճեցան այս ամիս 70 միլիոն տոլարէ աւելի, մինչդեռ վաճառքներու գիներն ալ միջին հաշուով 20% նուազ եղան։ Արտադրութիւնք ափչեցուցիչ կերպով չատցան, և Միացեալ Նահանգները մեծ հետաքրքրութեամբ կ'սպասեն տեսնել թէ իրենց անհաշուելի առաւելութեանց բաղդատմամբ Եւրոպա ի՞նչ կերպով պիտի փակէ իր առեւտրական հին տարին։ Երկաթի վաճառականութիւնն այնքան առատ եղաւ որ ահագին գործարանք խնդրանքներուն չհասան։ Չորս հազար Թոնօ երկաթ ծախուեցաւ Հարաւային Ամերիկայի. Մարիլէնդի Պողպատի Ընկերութիւնն ութսուն հազար երկաթեայ ձող գնեց Ռուսիոյ Ասիական երկաթուղիներուն համար, Աւստրալիա գնեց 35 հազար թոնօ։

ՍԵՐԲ ԲԱՆԱԿԸ.— Պելկրատէ կ'հեռագրուի Դեկտ. 2է Թուով. «Բանակին վերակազմութեան ծրագրին իբրեւ հետեւութիւն, սերպիական բանակին մէջ մեծցուեցաւ խորտընկէցի (միդրայլէօզ) գործածութիւնը։ Այսօր Նիշի ամրոցին տափարակին վրայ, տեղի ունեցան այդ պատերազմական անօթներուն փորձերն ի ներկայութեան Ալեքսանդր Թագաւորի, Միլան Թագաւորի, նախարարներուն, զօրավարներուն և Սպարանիէի բոլոր անդամներուն։»

ԻՏԱԼԻՈՅ ՍՊԱՌԱԶԻՆՈՒԹԻՒՆՔ. — Բրիւնէրանօ զօրավար կ'հրաւիրէ իր հայրենակիցները նոր ջանքեր ընել ազգային պաշտպանութեան գործն աւարտելու։ Գալով մեր նաւատորմին, կ'ըսէ, անոր համար բան մը չենք ըներ, նոյն իսկ մեր մարտանաւերէն հինգը ծախեցինք, չատերն ալ հինցած են եւ միւսներն ալ նորոգութեան պէտք ունին։ Մեր ցամաքային սահմանագլուխներուն չատ մը մասերն անպաշտպան են, քանի մը կէտերու ամրութիւններն ալ հին ու անկատար։ Ժամանակ է որ լրջօրէն խորհինք թէ ի՞նչ վտանգներու կ'ենթարկուինք այսպէս պատերազմի ժամանակ։

ՄԱՀՄԷՏԱԿԱՆՔ Ի ԼՈՆՏՈՆ. — Անցեալ Կիր. ի Լոնտոն, Իւսդըն-Րօտ, առժամանակեայ մզկիթին մէջ մահմէտականք իրենց տարեկան ընդհանուր միդինկը գումարեցին, «Աղօթատեղւոյն» չորրորդ տարեդարձը տօնելու համար։ Էլ Հաճի Մուհամմէտ Տուլիէ՝ անգլիացի պարոնի մը իսլամութեան դաւանանքն առաւ։ Ասոր վրայ բոլոր ներկայ հաւատացեալք աղօթեցին եւ կրօնական արարողութենէն ետք կատարեցին եղբայրական սէլամը։ Միրաճ Կէճէսին ալ կատարուեցաւ բարեպաշտիկ եւ քերթողական ընթերցումներով։ Յետոյ միդինկի սրահին մէջ խնջոյք մը տրուեցաւ նախագահութեամբ Սէիտ Ապտիւլ Քէրիմի, որ խօսեցաւ իրենց առժամանակեայ մզկիթին պատմութեան եւ անոր փոխադրութեան վրայ աւելի յարմար վայր մը։ Սէիտ Ապտիւլ Րաքիմ ճառ մը կարդաց «Իսլամութեան արդեանց վրայ», եւ Ապտիւրրաքիմ «Մահմէտական ճարտարապետներու ճարտարապետութեան վրայ»։ Շէյխ Ապտուլլահ եւ Մուհամմէտ Էօմէր անցեալ տարւոյ զանազան դէպքերուն վրայ խօսեցան, եւ միդինկը վերջացաւ չնորհակալութեան քուէով մը առ Հաճի Մուհամմէտ Տուլիէ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Իւլայի Ա. աստիճան տրուեցաւ կայս. Դիւանի արարողապետներէն Մէմտուհ պէյի։

—Մալթայի Օսմ. հիւպատոսարանին Քանչլէր անուանուեցաւ Տփղիսի Օսմ. հիւպատոսարանի Քանչլէր Հանայիլ էֆ., որուն յաջորդեց Վիթալիս էֆ., Մալթայի Օսմ. հիւպատոսարանի Քանչլէրը։

Գոյմագամութեան աստիճան տրուեցաւ կայս. Է. զօրաբանակին կեդր. հիւանդանոցին բժիշկ հազարապետ Անկէլի էֆ.ի։ Սաղ Գոլ-աղասիէ աստիճան տրուեցաւ կայս. Ե. զօրաբանակի բժիշկներէն Անտոն էֆ.ի։

—Ա. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Սելանիկ-Տէտէաղաճի երկաթուղւոյն արտօնատէր Մ. Ռընէ Պօտուիի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՉԵԿՈՒՑՈՒՄ

«Վեհ. Սուլթանին ծննդեան տարեդարձին առթիւ, այսօր, Ուրբ. չնորհաւորական արարողութիւնք, կայս. հրամանաւ, ըստ սովորութեան, Սելամըքի արարողութենէն առաջ տեղի պիտի ունենան Եըլտըզի կայս. Պալատան մէջ. լուսավառութիւնք ամէն տարիներու պէս պիտի կատարուին, և որոշեալ տեղերէ կէսօրին Թնդանօթ պիտի արձակուի ըստ սովորութեան։»

ՍԵՐԳԻՈՅ կառավարութիւնը Ս. Սավայի պատուանշանին Ա. աստիճանը տուաւ Քոսովայի կուսակալի օգնական Տանիշ էֆ.ի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնեց անոր գործածութիւնը։

ԿՐԵՏԷԻ նպաստամատոյց յանձնաժողովը նուազուրդով 1,700 պարկ ալիւր պիտի գնէ Կրետէի կարօտեալոց ղրկելու համար։

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ. — Պէրաթ կէճէսիի տօնին առթիւ, պաշտօնաւոր ու անպաշտօն բոլոր նախարարք, Միւշիրք, հրամատարք, Իւլէմայք եւ բարձրաստիճան պաշտօնատարք երէկ կայս. Պալատ գացին չնորհաւորութեան համար, եւ արժանացան կայս. մեծարանաց։

—Վեհ. Սուլթանին ծննդեան տարեդարձին առթիւ եւս այս առաւօտ կայս. Պալատ գացին ի չնորհաւորութիւն։

—Դեսպանատանց Ա. Թարգմաններն ու հպատակ հասարակութեանց հոգեւոր գլուխներն եւս, այս առաւօտ փոհարանական աղօթքներէ յետոյ, կայս. Պալատ գացին ի չնորհաւորութիւն։

—Պարսից Շահն եւ եւրոպական վեհապետք հեռագրաւ փութացին չնորհաւորել Ն. Կ. Վեհափառութեան ծննդեան տարեդարձը։

—Մէքքէի Էմիր Շէրիֆ Աճի-իբր-Րէֆիք փաշա, Եգիպտոսի Խտիվ Ապպաս Հիլմի փաշա, Եգիպտոսի կայս. Քոմիսէր Ահմէտ Մուխթար փաշա, կուսակալք, կայս. զօրաբանակներու ընդհ. հրամանատարք, ինչպէս նաեւ գաւառական առաջնորդք նոյնպէս չնորհաւորական հեռագրեր ուղղեցին ի կայս. Պալատ։

ԲԱՆՏԱՐԿԵԼՈՑ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ. — Վեհ. Սուլթանին ծննդեան տարեդարձին ի պատիւ, կայս. հրամանաւ, երէկ իրիկուն ազատ արձակուեցան 60 բանտարկեալք, որք իրենց պատժոյն երկու երրորդը կրած էին արդէն։ Վերաքննիչ Ատենի ընդհ. դատախազ Ճէմալ պէյ, Պոլսոյ ոստիկանութեան Հրամանատար Էտհէմ փաշա և կեդր. բանտին տնօրէն Ալի Րիզա պէյ ներկայ կ'գտնուէին, և պէտք եղած յորդորները տուին բանտարկելոց, որք այս առթիւ աղօթեցին կայս. արեւշատութեան համար։

—Թեթեւ պարտքերու և դատական ծախուց համար բանտարկեալք եւս երէկ ազատ արձակուեցան։ Ասոնց պարտքերը վճարուեցան կայս. անձնական Գանձէն չնորհուած գումարներով։

—Գաւառներու մէջ եւս այսօր ազատ պիտի արձակուին այն բանտարկեալներ որք իրենց պատժոյն 2/3 մասն արդէն քաշած են։

—Կայս. Իրատէ մը կ'հրամայէ կրօնական ուսանողներուն բաշխել արժէքն այն փամփուշտներու ու հրթիռներու, որք այս գիշեր պիտի արձակուէին Եըլտըզի կայս. Պալատան չըրջակայքն, ի պատիւ Վեհ. Սուլթանին Ծննդեան Տարեդարձին։

—Զինուորական բանտարկեալք եւս պիտի օգտուին այն կայս. Իրատէէ որ ազատութիւն կ'չնորհէ այն բանտարկելոց որք իրենց պատժոյն 2/3ն արդէն քաշած են։

—Օրիան լրագրոյ արտօնատէր Նիքոլայիտի էֆ. այս իրկուն Բարիզի մէջ կոչունք մը պիտի տայ ի պատիւ կայս. Ծննդեան Տարեդարձին։

ՍՈՒՐԷՅԷ ՀԻՄԱՅՈՒՆ.— Նուիրական կարաւանին մեկնման արարողութիւնք երէկ կատարուեցան։ Կարաւանը ժամ 8ին Եըլտըզէն մեկնելով, ուղղուեցաւ Պէշիքթաշի նաւամատոյցը։ Ճամբուն վրայ հազարաւոր ժողովուրդ ի տես փութացած էր։ Կարաւանը ժամ 8½ին Մահսուսէի Մարմարա չոգենաւով Սկիւտար ղրկուեցաւ։ Այս միջոցին Օսմ. պահականաւէն ըստ սովորութեան Թնդանօթաձգութիւն ողջունեց նուիրական կարաւանին մեկնումը։ Երբ չոգենաւն Սկիւտար ժամանեց, նորէն Թնդանօթներ արձակուեցան, եւ Սկիւտարի կառավարիչը, պաշտօնական համազգեստով, Սէլիմիէի հրամատար Մէհմէտ Լութֆի փաշա եւ այլ բարձրաստիճան պաշտօնատարք ընդառաջ փութացին։ Կարաւանը, զինուորական երաժշտաց խմբի մը առաջնորդութեամբ, գնաց կառավարական պաշտօնատունն ուր մասնաւորապէս վրաններ կանգնուած էին։

—Այ՛ս հանդէսը դիտելու համար, հիւրանոցին մէջ կ'գտնուէին Սպանիական դեսպանն եւ ուրիշ օտարազգիներ,

ՌՈՒՍԱԿԱՆ դեսպան Մ. Զինովեւ, Ա. Թարգման Մ. Մաքսիմովի հետ, երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին հետ։

ՕՏԵՍԱՅԷ Դեկտ. 15/27ին կ'գրեն թէ Բրութ-հ չոգենաւն, անցեալ Շբ. օր Սեւ ծովու մէջ տիրող փոթորկին պատճառաւ, փոխանակ Օտեսա երթալու, պարտաւորուեր է Սեվաստափոլ երթալ, ուր ժամներ է կէր. իրիկուան դէմ, Նիքոլա Նիքոլայեվիչ մեծ դքսին զինուորական հետեւորդներէն չատերը Սեվաստափոլէ Օտեսա գացեր են. իսկ մեծ-դուքսը Թուէօմին զօրավարին և իր Թիկնապահներուն հետ Բեղերսպուրկ գացեր է մասնաւոր կառախումբով։

ԵՄՏԱԿԱՆ նախարարութիւնն հրաման ղրկեց նահանգաց Տէֆթէրտարներուն եւ գաւառաց համարակալներուն, որպէս զի իրենց սնտուկներուն մէջ գտնուած դրամն անյապաղ Պոլիս ղրկեն։

ԲԱՆԴԱԼԵՈՆ ընկերութեան Սմիրնի չոգենաւն, որ Կրետէի ափանց վրայ խրած էր, Ռէթիմնոյէ Գանտիա կ'երթար, երբ Ռէթիմնոյի մօտ յանկարծ ծովային մրրկէ մը բռնուեցաւ։ Նաւապետը պարտաւորեցաւ չոգենաւը խրեցնել։ Նաւաստիք եւ ուղեւորք ազատուեցան օտար մարտանաւուց նաւակներուն կողմէ։ Այժմ կ'աշխատին նաւը ջուրին երեսն հանել։

ԵԱԼՈՎԱՅԻ ԱԳԱՐԱԿԸ.— Այս ընդարձակ կալուածին վաճառման համար քանի մը չաբաթ է ի վեր սկսուած բանակցութիւնք վերջացան։ Կայս. անձնական Գանձուն նախարարութիւնը գնեց ագարակն որ կ'վերաբերէր Զօր. Սըր Արթիւր Տուռէսի։ Փոխանցման գործողութիւնը կատարուեցաւ քանի մ'օր առաջ։

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ դեսպանատան Ա. Թարգման Յովհաննէս Խան, որ ինֆլուէնցայէ կ'տառապէր, սկսած է ապաքինիլ։ Պարսից Շահը գնահատելով Յովհաննէս Խանի երկար ծառայութիւնները, Մէնպա-իւլ-Սալթանա տիտղոսը տուաւ անոր։

ՔՈՍՏԱՆԴԻՆՈՒՊՈԼԻՍ լրագիրն որ դադարման դատապարտուած էր, կայս. Ներման արժանանալով, վերսկսաւ իր հրատարակութիւն։

ԱՐՃԷՇԷ Սէրվէդի ուղղեալ թղթակցութիւն մը կ'ծանուցանէ թէ նոյն կողմերը կատարեալ անդորրութիւն կ'տիրէ, զոր քաղաքային ու զինուորական իշխանութիւնք կ'ջանան յարատեւ պահպանել։ Բերկրիէ հազարապետ Հաֆըզ էֆ. Արճէշ գացեր է։

—Հայտարանլը, Լէպուլ ու Շեվլիէ քիւրդ ցեղերուն մէջ խռովութիւնք ծագած ըլլալով, Համիտիյէ հեծելազօրաց 5երդ գնդին հրամատարք նոյն ցեղերուն կեդրոնը՝ Էրնիս գացեր են հաշտութիւն գոյացնելու եւ խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար։

—Երզրումի և Հասան-Գալէի միջեւ առատ ձիւն տեղացեր է և հաղորդա-

կցուցինք պահ մը ընդհատուեր են, որով Թղթատարը չէ կրցեր ժամանակին Արծէշ հասնիլ։

—Վանայ մէջ սկսուած զինուորական ընդարձակ հիւանդանոցին շինութիւնն աւարտեր է։

ԷՅՏԻՐՆԷԻ նահանգին մէջ, եգիպտացորենի հունձքն այս տարի գոհացուցիչ պայմաններու մէջ չէ կատարուած, որով եգիպտացորենի կարօտութիւն կայ նոյն նահանգին մէջ։ Այս վիճակին դարման տանելու համար, Առեւտրական և Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնն Արեւելեան երկաթուղեաց ընկերութեան զեղչումներ ըրաւ, որպէսզի Սամսոնէ, Ատարազարէ եւ ուրիշ կողմերէ խրկուելիք զրկուած եգիպտացորենը կէս գնով փոխադրէ։

ՕՍՄ. ԴԱՆՁՈՒՆ պէտքերը Թեթեւցնելու համար, Կայս. Իրատէ մը հրամայած էր հաւաքիչներ ղրկել գաւառներն, որպէսզի անվճար տրոց գանձումը փութացնեն։ Ելմտական նախարարութեան պաշտօնատարներէն Մանուէր պէյ այս նպատակաւ Պէրաթ զրկուեցաւ, ուր յանձնաժողով մը կազմելով սկսաւ փութով պնդումեամբ յառաջ տանիլ անվճար տրոց գանձումը։

ՉԻՆ. — Անցեալ կիր. և Բշ. Այտընի երկաթուղւոյ գծին վրայ այնքան շատ ձիւն տեղաց, որ կառախումբերու երթեւեկութիւնք դադրեցան։ Ցաջորդ օրը մասնաւոր կառախմբով գործաւորներ ղրկուեցան ճամբան մաքրելու համար։ Տինէրի, Ուշաքի և Գարահիսարի կողմերը և Գոնեայի դաշտին զանազան կողմերը մինչեւ 1½ մէթր ձիւն տեղացեր է։

ԵՄԷՆԻ կեդրոնին կառավարական պաշտօնատունը բոլորովին խարխլած ըլլալով, Կայս. հրամանաւ, ի հիմանէ պիտի նորոգուի։

ԿԱՅՍ. ԱՆՁՆԱՊԱՀ հեծելազօրաց հրամատարներէն Միրլիվա Թէվֆիգ փաշա երէկ ժամ 8ին մեռաւ։

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ Պազարին վիճակահանութեան 100 ոսկւոյ պարգեւը՝ Մաքսային վարչութեան քարտուղար Ահմէտ էֆ.ի վիճակած է, կ'ըսէ Իգտամ։ Իսկ Սապահ և Սէրվէդ տարբեր անձերու կ'վերագրեն այս բախտաւորութիւնը։

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ. — Ղալաթիոյ Պորսային մէջ կարեւոր գողութիւն մը գործուած է։ Երէկ առաւօտ սեղանաւոր Արզիկ էֆ. երբ իր դրամարկղը կ'բանայ, կ'տեսնէ որ Արեւելեան երկաթուղեաց 150 պարտամուղթ, Դ. Սէրիէն 1500 Քոնսոլիտէ, և ուրիշ շատ մը առեւտրական Թուղթեր ու 60 ոսկւոյ գումար մը աներեւոյթ եղած են, ընդամէնն 1200 ոսկւոյ արժէքով։ Ոստիկանութիւնն ու Պորսային Քոմիսէրը քննութիւն կը բանան և կ'հաստատեն Թէ ո՛չ դրասենեկին դուռը բացուած էր և ոչ ալ դրամարկղն, այլ գողութիւնը ներսէն գործուած էր խորհրդաւոր ձեռքէ մը։ Արզիկ էֆ. հարցաքննուելով, կ'ըսէ Թէ Բշ. իրիկուն դրամարկղին մէջ դրած էր վերոյիշեալ Թուղթերն ու դրամը, Թէ Գշ. օրը պէտք չէր ունեցած դրամարկղը բանալու, Թէ դրամարկղն 2 բանալի ունէր, որոց մին իր վրայ կ'պահէր և միւսը պահուած էր իր դրասենեկին մէկ Թաքուն կողմն, որոյ տեղն ինք միայն գիտէր, և Թէ սենեկապետ Նիքոլի, որ երբեք իր դրասենեակը չէր գար, նոյն օրն անակնկալ այցելութիւն մը տուած և քանի մը վայրկեան հոն մնացած էր։ Գողցուած Թուղթերուն մէկ մասն իրենն էր, և միւս մասն իր յաճախորդներէն աւանդ տրուած։ Իգտամ, այսօր իր մասնաւոր տեղեկութեանց յենլով, կ'ըսէ. «Արզիկ էֆ. ասկէ առաջ 1100 ոսկւոյ արժէԹուղԹ գնելով, կէսին արժէքը վճարած եւ միւս կէսինը դեռ չէր վճարած։ Երբ դրամարկղը բացուեր է, մէջէն 9 ոսկի, արծաթ դդալներ, պատառաքաղներ, խնկամաններ եւ այլ նիւթեր գտնուեր են։ Իրաւցնէ ուշադրաւ կէտ մ'է որ ասոնք չեն գողցուեր եւ միայն Թուղթերը գողցուեր են, որոց Թիւերն յայտնի ըլլալով, գողը դիւրաւ չէր կրնար ձեռքէ հանել։ Դրամարկղին մէջ պարկով մը 600 ղրուշի պղինձ դրամ գտնուիլն ալ կ'ցուցնէ Թէ գործին մէջ խարդախութիւն մը կայ։ Սեղանաւոր Արզիկ էֆ. երէկ դիմեալ ոստիկանութեան դիմելով յայտարարեր է Թէ ինք այս գողութեան երեսէն դատ չունի։ Բոլոր այս նշաններէն ալ կ'երեւի Թէ Արզիկ էֆ. իր գնած արժէԹուղԹերուն մնացած արժէքը դրպանելու համար, այսպիսի խաբէութիւն մը հնարած է։»

ՊՈՎԱՅԻՆ նախարար Հասան փաշա, երէկ Մաշուաւէի վարչութեան պաշտօնատունն այցելով, ինչ ինչ հրամաններ տուաւ նոյն վարչութեան վերաբերեալ գործոց մասին։

ՎԱՐԴԻ ԻՒՂ. — Կայս. Իրատէ մը 5 տարուան համար տասանորդական տուրքէ ազատ կացուցած էր Նորատունկ վարդաստաններու բերքը։ Պետական Խորհուրդն որոշեց որ այս Իրատէ ոչ Թէ վարդաստաններու կազմութեան օրէն, այլ Ա. տարւոյ բերքէն սկսեալ գործադրելի է, որպէս զի վարդի իւղ պատրաստողները 5 տարի շարունակ կարենան օգտուիլ անկէ։

ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ. — Նոյեմբեր ամսոյ մէջ, Սելանիկի նահանգէն արտածուած են 486,000 օխա վարսակ, 68,000 օխ. հաճար, 1,350,900 օխ. գարի, 112,000 օխ. եգիպտացորեն, 764,000 օխ. կարծր ցորեն, 35,000 օխ. պուրչագ (խառն ցորեն), 144,000 օխ. սամիթ (րէզինէ), 23,000 օխ. կարմիր պղպեղ, 71,000 օխ. լուբիա, 3,900 օխ. բուրդ, 75,000 քիլօ խաշխաշ, 3,300 քիլօ աֆիոն, 76,000 ունի (մորթ) 52,000 այծենի, 46,000 ոչխարենի, 125,000 հաւկիթ։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ վարչութեան երկրագործական մասնագէտ խորհրդական Թորգոմեան էֆ., Սելանիկի մէջ բացուած խոզակի մրցումներուն ներկայ գտնուելէ յետոյ, մայրաքաղաք վերադարձաւ։ Ի մօտոյ Իզմիր պիտի ուղեւորի խոզակի մրցմանց ներկայ գտնուելու և մրցանակները բաշխելու։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ Բննիչ Յանձնաժողովոյ անդամ Ֆէրիգ Շաքիր փաշա, Կայս. հրամանաւ Դամասկոս գացած էր իր եղբայրը՝ Կայս. Ե. Զօրաբանակին ընդհ. հրամատար և նախկին Մեծ—Եպարքոս Ճէվատ փաշան տեսնելու համար։ Դամասկոսէ հեռագիր մը կ'ծանուցանէ Թէ Շաքիր փաշա հոն ժամաներ է։

ԷՐԶԻՆՃԱՆԻ գաւառին և շրջակայ գաւառակներուն մէջ, ձմեռն այս տարի անսովոր խստութիւն մը ցոյց կուտայ։ Ամբողջ դաշտն ու լեռները ձիւնով ծածկուած են։ Գիւղացիք մեծ դժուարութիւն կ'կրեն իրենց հօտերն արածելու։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ Նախագահ Ատեանին առջեւ երէկ սկսաւ տեսնուիլ հետաքրքրաշարժ դատ մը։ Գատըգիւղ բնակեալ Հաճի Մարիամ անուն կին մը՝ իր փեսին՝ կաշիի վաճառական Բաբագեան էֆ.ի դէմ դատ բացած է, առարկելով Թէ փեսան, զանազան խարդախ միջոցներով իւրացուցած է իր 4—5,000 ոսկի արժող տունը։ Ամբաստանող եւ ամբաստանեալ կողմանց հարցաքննութիւնները կարդացուեցան, եւ դատարանը պէտք տեսնելով քանի մը վկաներ լսել, ուրիշ օրուան Թողուց դատին շարունակութիւնը։

ԹԵՍԱԼԻՈՅ մէջ Թէեւ օդերը նպաստաւոր եղած են երկրագործական աշխատութեանց, սակայն եգիպտացորենը մասնաւոր հիւանդութեամբ մը վարակուած է, որ մտատանջութիւն կ'պատճառէ գիւղացիներուն։

ՇԻՒՏՐԱՅԷ կ'գրեն Թէ բազմաթիւ ոճիրներով ծանրաբեռնեալ՝ Ալպանիացի աւազակապետ մը, Իսմայիլ Ահմէտ Չէլէ անուն, սպաննուեր է, որով ժողովուրդն ազատեր է անոր ազդած սարսափէն։

—Նիքոլի անուն ուրիշ աւազակ մ'ալ, որ Ագճէ-Հիսարի և Շիյագ գաւառակներու ժողովրդոց հանգստութիւնը կ'վրդովէր, կառավարութեան հրամանաւ, ժողովրդեան կողմէ սպաննուեր է։

ԵԳԻՊՏՈՍ ներմուծուած օտար սիկարներու մէկ մի քիլոյէն 25 ղշ. մաքս պիտի առնուի այսուհետեւ։

ԸՆՏԻՐ ԳԻՆԻՆԵՐ

ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆ ՄԱՌԱՆ

Ղալաթիա, Եռայարկ Իւլէֆին խան, Թիւ 2

Սուքիասեան էֆ., ծանօթ հայ գինեգործն, այս ձմեռ եւս, նախորդ ձմեռներուն պէս, ի վաճառ հանած է ընտիր գիներ տեղական, Միսքէթ, Քէչի մէմէսի, Նուրնիկեար և Հօրա խաղողներէն, սպիտակ ու կարմիր, երեքէն մինչեւ եօթն տարուան հնութեամբ։ Գիներ չափաւոր։ Լաւագոյն վկայութիւնք փափկաճաշակներու կողմէ։ 25—1

Գ. Տ. ԹԻՐՁԵԱՆՑ ԵՒ ԸՆԿ.

Ցանկատուն կալուածական գործոյ

Ղալաթիա, Պորսային ետեւ, Քիւրէքճիլէր փողոց, Շէքէրճի խան Թիւ 6,

Գնում և վաճառում անշարժ կալուածոց.—Կալուածական փոխանցման, Թէմլիքի ինթիգալի, կալուածական տրոց վճարման, կալուածոց հոգաբարձութեան եւ վարձուց գանձման գործողութիւնք կ'ստանձնուին.— Փոխառութիւն և փոխատուութիւն կալուածական աւանդով և փոխանորդութիւն կալուածական և ժառանգական դատերու Շահաւոր պայմաններով ամէն ճարտարապետական շինութիւնք, նորոգութիւնք և այլ գործողութիւնք կ'ըստանձնուին։ 25—23

ՏՔԴ. ԲՐՈՔՕԹԻՈՍ

ԱԽՏԱԲԱՆ

Կ'բուժէ հինցած հիւանդութիւններ, վարձքը բուժումէն ետքն ստանալու պայմանաւ.—Իր անվրիպելի մէթոտով կ'բուժէ տղոց եւ պատանիներու ՄԻԶԱՐՁԱԿՈՒԹԻՒՆՆ, ինչպէս նաեւ ԱՐԻՒՆԵՐԹՈՒԹԻՒՆ [մայասըլ]։ Շաբաթն անգամ մը՝ ԵՇ. մասնաւորապէս կ'զբաղի բուժելու մորթի զանազան բիծերն, ինչպէս ցան, կարմիր բիծ, [illegible] [Թէմրէյի], և երեսի մորթին կանոնական վիճակի բոլոր խանգարումները։ Ապահովապէս կ'բուժէ հերաթափութիւնը, մազերու տկարութիւնը, ճաղատութիւնը, քոսոտութիւնն, և ամէն տեսակ հիւանդութիւնները մազերուն որք յետ բուժման նորէն պիտի աճին գեղեցիկ, փայլուն և Թաւ։ Ամէն օր կ'գտնուի, կէս օրէ առաջ ժամ 10էն մինչեւ ժամ 5 կէսօրէ վերջ, իր դարմանատունը, Բերա Մեծ Փողոց-Կալաթա Սէրայի դիմացը Թիւ 200. երկրորդ յարկ։ Աղքատք ձրի կ'դարմանուին ամէն Շբ. օր։ 12—7

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Ցարգոյ պաշտօնակցի մը Խասգիւղի ժողովոյ ուղղած օրուան նամակին վրայ գրուածէն այնպէս մը հասկցուած էր Թէ Զարեհ էֆ. Տիլպէր համամիտ գտնուած ըլլայ Գարակէօզեան կտակին 20,000 ոսկիի ծանօթ իրաւախոհութեան։ Ինչպէս մեր Շբթ. և ԲՇ. օրուան Թերթերով ցոյց տուինք, Զարեհ էֆ. Տիլպէր, որպէս յառաջագոյն, նաեւ այս վերջին նամի մէջ, համամիտ չէ եղած այն տեսակ իրաւախոհութեան մը։ Զարեհ էֆ. Տիլպէր կ'ըսէ Թէ Ազգին ձեռքն 100,000 ոսկիի հաստատուն կտակագիր մը կայ. ի՞նչ իրաւունք ունինք այս գումարը 20,000 ոսկիի իջեցնելու։ Եթէ իրաւախոհ ըլլալ պէտք էր, գէԹ կէս առ կէս զիջում ընելով գոհանալու էր, եւ Ազգին որբերուն համար գէԹ 50,000 ոսկի ստանալու էր։ Եթէ ժառանգորդք ասոր ալ կ'ընդդիմանային, պէտք էր դիմել Շէրիի Արդարութեան. զի ա՛յն տեղէն կրնայինք սպասել արդար լուծում մը, նա մանաւանդ հաստատուն և պարտաւորիչ լուծում մը։ Այս և այսպիսի մտածումներով, Զարեհ էֆ. Տիլպէր իր վերապահութիւններն ըրեր է, զորս ազգային մամուլին մէջ ալ գէԹ համառօտիւ արձանագրել արդարութեան և ուղղամտութեան պարտք մ'է մեզ համար։

—Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնն խնդրեր է Պատրիարքարանէն որ բաց ի խելագարէ և հիւանդէ, ոչ ոք ղրկուի հիւանդանոց պատսպարուելու համար, նկատելով որ հիւանդանոցի սրահներն ամբողջովին լեցուած են։

— Պիթլիսի առաջն. տեղապահը խնդրեր է Պատրիարքարանէն որ Խուլթիկի մէջ դպրոցի մը բացման համար նպաստէ, և գիւղերու կարօտ եկեղեցիներուն համար զգեստ և մատեան ղրկէ։

—Պիթլիսէ կ'գրեն Թէ 14 ազգային դատարանի վճռով անպարտ հրատարակուեր և արձակուեր են բանտէն, և բարեմաղԹութիւններ ըրեր են Վեհ. Սուլթանին արեւշատութեան։

— Սամաթիոյ աւագերէց Շահպազեան Տ. Յովհաննէս քահանայ 5 ձեռք զգեստ և այլ եկեղեցական իրեղէններ յանձնեց Ս. Պատրիարք Հօր, գաւառի աղքատիկ եկեղեցեաց տալու համար։ Այս նուէրներ Թաղ. Խորհրդոյ և դպրաց դասու նուէրներն են։

—Վեհ. Սուլթանի ծննդեան տարեդարձին առԹիւ, կեդրոնական վարժարանն երէկ և այսօր փակ մնացած է, և միւս ազգային վարժարանք այսօր փակ են։

—Մկրտիչ էֆ. Մելիքեան, Պատրիարքարանի արձանագրութեանց դիւանին տեսուչն, հետեւեալին հրատարակութիւնը խնդրած է մեզմէ.— «Երբ 1860ին մանուկ հասակի՛ և որբ վիճակի մէջ Ս. Փրկչի որբանոցը կ'ընդունուէի յուսում և ի կրթութիւն, չէի կրնար երեւակայել որ 38 տարի վերջը միևնոյն յարկը պիտի հիւրընկալուէի վերահաս հիւանդութենէ մը բուժուելու։ Եւ որպէս զի ապաշնորհ ոք չհամարուիմ, կ'փութամ իմ խորին երախտագիտութիւնս յայտնել Ն. Սրբազնութեան Տ. Մաղաքիա Պատրիարքի՝ որ հայրական հոգածութեամբ յանձնարարեց զիս Պատ. Հոգաբարձութեան խնամոց։ Իմ հիւանդագին վիճակիս մէջ չափէն աւելի բարեացակամ գտնուեցան ինձ Տնօրէնութենէն սկսեալ յետին պաշտօնեան, նա մանաւանդ բժշկական մարմինն, ի մասնաւորի Տքք. Զարդարեան և Մուշթաֆեան, որոց շնորհապարտ եմ։ Պարտք կ'համարիմ շնորհակալութիւնս յայտնել եկեղեցական հարց և յարգելի բարեկամաց, որք իրենց այցելութեամբ սփոփեցին զիս։ Շնորհակալութիւն նաեւ ձեզ, Տէր Խմբագրապետ, որ վերաբուժական գործողութենէ մը յառաջ եկած հիւանդութեանս առԹիւ համակրական տողեր նուիրեցիք ինձ՝ ձեր լրագրին մէջ՝ իբրեւ հնօրեայ բարեկամի մը և նախկին պաշտօնակցի մը։ ՄաղԹելով միշտ Ազգ. Հիւանդանոցի՝ այդ գԹութեան Տան՝ բարօրութիւն և բարգաւաճում՝ շնորհիւ արժանընտիր Հոգաբարձութեան անվհատ և անձնուէր ջանից, որուն յանձնուած է հանրութեան սիրելի այս հաստատութեան ճակատագիրը, եմ, ևն։ Մ. Յ. Մելիքեան

17 Դեկտ. 98

ի Պատրիարքարանի

—Ժամանակէ մ'ի վեր Հոգ.—Որբախնամ ընկերութեանս Որբանոցին անունը կ'յեղյեղուի օրագրաց ոմանց մէջ, իբր Թէ Ղուկաս էֆ. Եսայեան զրկանք մ'ըրած ըլլայ որբուհեաց՝ զանոնք հանելով ա՛յն շէնքէն, որու վարձման համար ինք փոխանորդ կարգուած էր կալուածատէր Տկն. Ցուստինէ Զ. Տիլպէրեանի կողմէ։ Ընկերութիւնս կ'փութայ յայտարարել Թէ սոյն փոխադրութեան պատճառաւ նիւթական զրկանք մը հասած չէ Որբանոցիս, այլ Տկն. Ցուստինէ հաճած է այս առԹիւ Որբանոցիս տարեկան տասն ոսկւոյ նուիրատուութիւն մ'ընել, որու համար մեր խորին շնորհակալութիւնը կ'յայտնենք։

Իզմիրի Հոգ.-Որբախնամ Ընկերութեան

Գործադիր Ժողովոյ

Նախագահ [illegible]

Ատենապետ [illegible]

Ատենադպիր [illegible]

—Հանգուցեալ Տիկին Երմոնէ Գ. Գարակէօզեանի յուղարկաւորութեան առԹիւ, փոխան ծաղկեպսակի Ազգ. Հիւանդանոցին 108 ղրշ. նուիրած է Պետրոս էֆ. Գարակէօզեան։

—Գրիգոր էֆ. Գարակէօզեանի և հանգուցեալ Տիգրան էֆ. Գարակէօզեանի քոյր Տիկին Երմոնէ Գարակէօզեանի յուղարկաւորութեան՝ առջի օրը՝ նախագահեց Ս. Պատրիարք Հայրը Ս. Երրորդութեան եկեղեցին, իր քով ունենալով Տ. Բարթուղիմէոս Արքեպիսկոպոս Չամչեան, Պատրիարքական Փոխանորդն, Երուսաղէմի Պատր. Փոխանորդն, Ալլահեան Ներսէս Եպս. և բազմաթիւ վարդապետներ և քահանաներ։ Տ. Գէորգ Եպս. մատոյց Պատարագը։ Մեծ բազմութիւն կար։ Դամբանական չխօսուեցաւ։ Մարմինն ամփոփուեցաւ Շիշլիի գերեզմանատունը՝ Գարակէօզեանց յատուկ դամբարանին մէջ։

Գարակէօզեան ընտանիքը շնորհակալութիւն կ'յայտնէ ամէն անձանց որք հաճեցան ներկայ գտնուիլ հանգուցեալ ՏԻԿԻՆ ԵՐՄՈՆԷ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան հանդէսին և այս առԹիւ իրենց ցաւակցական զգացմանց հաւաստիքը տուին։

ՏԱՂԻԿ, գրական եւ երգիծաբանական շաբաթաթերթը վաղը կ'հրատարակի հետեւեալ բովանդակութեամբ.— Տարեդարձ ծննդեան Վեհ. Սուլթանին.— Ս. Շաբաթական տեսութիւններ.— ԶԱՄԱՆ ՊԻՊԵՐԵԱՆ, Զաման գովեստաբանականը.— Փ. Խ., Սիրոյ Խնձորները (Փաւստական նորավէպ). — ԱՆՆԱՎԱՐԴ ՄԵԼԻՔԱ, Ժողովրդական գոհարներ (Ոտանաւորք).— Պ. ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ, Ատամնաբո՞յժ Թէ դահիճ.— ԿԻԿԵՐՈՆ, Հիներուն կարծիքը.— Վ., Ցուցք եւ տպաւորութիւնք.— Ս. Ս. Շողակաթ խանութը ի Բերա.— Նկարներ ու քաղաքական, ներքին եւ ազգային լուրեր։— Տարեկան 50, վեցամսեայ 25 ղշ։ Հատը 40 փր։ — Դիմել տնօրէնին՝ Մարտիրոս էֆ. Տէօքմէճեանի, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան։

ԱԶԳ. — Ցառաջիկայ Կիրակի, 20 Դեկտ. ժամը 9ին (Ը. Թ.) Պայըլըհաւուզի մատրան մէջ տեղի պիտի ունենայ Կ. Պոլսոյ Երիտ. Քրիստ. Ընկերակցութեան տարեկան ընդհ. ժողովը, որուն մէջ պիտի քարոզէ Ընկերակցութեան Նախագահ Բրոֆ. Յ. Հ. Ճէճիզեան։ Փափաքողներ կ'հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ։

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՌՈՏԷՐՏԱՄ (Հոլանտա) 28.— Խադէրհազի հրամատար ամսոյս 19էն ի վեր հոս կ'գտնուի։

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ. — Զարն ու Զարուհին Զարսքօէ-Սէլօ հասան։

ԲԱՐԻԶ. — Ելմտացոյցի յանձնաժողովն ընդունեցաւ Մ. Բէյդրալի առաջարկները, ելմտացոյցի հաւասարակշռութիւնն ապահովուած է առանց նոր տուրքի և փոխառութեան։ Գաղթային նախարար Մ. Կիյյէն, ելմտացոյցի յանձնաժողովին մէջ Աֆրիկէի վրայ խօսելով, յայտարարեց Թէ գաղթային ծաւալման շրջանը վերջացած է, որովհետեւ այդ ծաւալում ամէն կողմէ կ'դպչի անգլիական եւ գերմանական ստացուածոց։

—Բոլորովին անհիմն է այն լուրը Թէ կոմս Մոնթէպէլլօ պիտի հրաժարի Բետերսպուրկի դեսպանութենէն, եւ իրեն պիտի յաջորդէ Մ. Լէօն Պուրժուա։

—Սիամի մէջ նոր խռովութեանց լուրը չի հաստատուիր։

—Էքօ տը Բարի օրաթերթը, վերապահութեամբ կ'ծանուցանէ Թէ Տրէյֆիւս երկու օրէ ի վեր Սատանա կղզիէն նաւ նստած է Ֆրանսա վերադառնալու համար։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ԲԱՐԻԶ, 29 Դեկտ.—Վեհ. Սուլթանին Ծննդեան Տարեդարձին առԹիւ, փայլուն ընդունելութիւն մը կատարուեցաւ Օսմ. դեսպանատան մէջ, որ արտաքուստ շքեղապէս զարդարուած էր դրօշներով, և ներքուստ ծաղիկներով ու Թուփերով։ Միւնիր պէյ, իր բոլոր հետեւորդներէ շրջապատեալ, դահլիճի մը մէջ կ'ընդունէր հիւրերը։ Օսմ. գաղթականութիւնը խմբովին ներկայ էր։ Դիւանագիտական մարմնոյ բազմաթիւ անդամներէն զատ, ներկայ էին Պուլկարիոյ գործակատար Մ. Կէչոֆ. Ֆէրիտուն պէյ, Արիֆ Թարքի պէյ, Բրէնս Մելքոն Խան, Միւզիրիւս պէյ, Օսմ. Պանքային տնօրէն Մ. Օպուանօ, Տէպայի տնօրէնն եւայլք։ Իրիկունն մեծ կոչունք մը տրուեցաւ որուն ներկայ գտնուեցան ամէն վերոյիշեալ անձինք, այլեւ Բարիզի Հայոց առաջնորդ Տ. Սուքիաս եպիսկոպոս Պարոնեան, արհիմանդրիտ Հոնագի, և Մարոնիներու եպիսկոպոսը։ Դեսպանատունն ելեքտրական լուսով զարդարուած էր։

—ՎԻԵՆՆԱ.—Գրէթէ ստոյգ կ'երեւի Թէ արտաքին գործոց նախարար Կոլուխովսքի կոմս պիտի հրաժարի։

ՄԱՏՐԻՏ.—Երկու հիւանդներուն (Սակասդա եւ Բաոդէյար) վիճակին մէջ զգալի բարւոքում մը կ'տեսնուի։ Ամէն վտանգ փարատած է։

ԻՒՆԻՕ՛Ն

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ ... ԹԻՒ 15

ՀՐԴՀԻ ՃԻՒՂ ՀԻՄՆԵԱԼ 1828

1828 L'UNION DE PARIS

ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ ՀԻՄՆԵԱԼ 1829

Դրամագլուխ և պահեստք	Ֆր. 94 Միլ.	Դրամագլուխ և պահեստք	Ֆր. 135 Միլ.
Հասոյթ 1896 տարւոյ	» 18 »	Հատուցած վնասք	» 90 »
Հատուցած վնասք	» 215 »	Ապահովագրեալ գումարք	» 246 »

Ընկերութեան դրամատունն է ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ.

Թուրքիոյ գործակալութեան Տնօրէն Տ. ՍԻՄՈՆ ՔԱՑՍԵՐԼԵԱՆ

Կենաց ճիւղին տեսուչ Տ. ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Կալաթա, Թաշճըողլու խան, Օսմ. Պանքային քով

ԲԱՐԻԶ.—Հնդկաչինու մեծ փոխառութիւն, Յունուարին շրջաբերութեան պիտի հանուի Բարիզի մէջ։

—1899 տարւոյ ելմտացոյցին հաւասարակշռութեան վրայ համաձայնութիւն գոյացաւ Երեսփ. ժողովոյ և ելմտական նախարարին միջեւ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Տէյլի Թէլէկրաֆ կ'հերքէ այն լուր Թէ Ռոչիլտի ուղեւորութիւնն ի Բետերսպուրկ առնչութիւն ունի ռուս. նոր փոխառութեան հետ։

ՏՔԴ. Գ. ԴԱՒԻԹԵԱՆ

Մասնագէտ ծննդական և մանկանց ներքին հիւանդութեանց

Հիւանդ պիտի ընդունի ամէն օր առաւօտէն մինչեւ 8ը (ը. Թ.) Պոլիս, Փաշչէ-Գափու, Մէրճամէթճեան դեղարանին վրայի յարկն, իսկ 8էն վերջ իր տունը Բերա Միսք փողոց Թիւ 36։ 30—10

ԼԻԲԹՈՆԻ ԹԷՅԸ

ԼԻԲԹՈՆԻ ԹԷՅԵՐՆ ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԹԷՅԵՐՆ ԵՆ ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ԱՒԵԼԻ ՇԱՏ Կ'ԾԱԽՈՒԻՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Ամէնէն ազնուագոյն Թէյը զոր աշխարհ կրնայ արտադրել՝ ՍԻՆԴԱՐԱՐ, ԱՆԱՐԱՏ և ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ. Մշակողէն ուղղակի սպառողին զրկուած անխարդախ։

ԼԻԲԹՈՆԻ ԹԷՅԸՐԸ Շիքակոյի արուեստահանդէսին բրիտանական բաժնին մէջ ԱՄԵՆԱԲԱՐՁՐ և միակ մրցանակը շահեցան։

Լիբթըն, ի Սէյլան, Թէյ, Սուրճ և Քաքաօ մշակող։

Աշխարհի մէջ ամէնէն աւելի մեծ գործ ընող Թէյի, Սուրճի և Քաքաոյի վրայ։

Միակ կալուածատէր ի Սէյլան, Թէյ, Սուրճ և Քաքաօ արտադրող հետեւեալ հռչակաւոր ագարակներուն.— Տամպադէն, Լէյմասդոտ, Մոնէրաքանտ, Մաչոտամպադէն, Մուզաքէլ, Բուբբրասի, Նանակալլա, Ճիկրանէլլա և Քարանտակալլա, որոց մէջ հազարաւոր արտավարներու վրայ ցանուած են ամենալաւ ԹԷՅ, ՍՈՒՐՃ, և ՔԱՔԱՕ։ Գլխաւոր կեդրոն Սիթի Ռոտ, Լոնտոն, Է. Ս. Անգլիա։

Ն. Պ. Քովլորուլոս, Գործակալ եւ կեդրոնավայր, Նովիքօ Խան, Կալաթա, Մահմուտ։ 15—3

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

—Ինչպէս երկու օր առաջ լրագիրներու մէջ կարդացուեցաւ, կարգ մը օտար վիճակահանութեանց բաղդատոմսներ ծախուիլ սկսած են մեր հրապարակին վրայ։ Ասոնցմէ՝ Թողունք Համպուրկը, Պրունսվիքը, Մէքլէնպուրկն եւ այլ ինչ պուրկն, որք միջակ դասակարգին գրպանը կ'պրկեն, պուլկարական եւ մաճառական տոմսեր ալ ելած են, Հանրութիւնն, եւ մասնաւորապէս մեր ժողովուրդը միանգամ ընդ միշտ գիտնալու են որ այս կարգի վիճակահանութիւններ ոչ միայն չհաւաստի չեն՝ այլ եւ նպաստաւոր ալ չեն տրուած ստակին հետ բաղդատմամբ։ Ի նպաստ այս ինչ կամ այն ինչ հաստատութեան կամ քաղաքին բարեզարդութեան համար կերպով մը հանգանակութիւն պարգեւարար վիճակահանութեամբ խաղն։ Այս է ահաւորի մէկ խօսքով այդ վիճակահանութեանց բացատրութիւնը։ Իսկ գալով վերջերս միայն տեսնուած մաճառականին տեսէք ի՞նչ է։

Բէչթայի լրագրապետներն վիճակահանութիւն մը կազմակերպեր են ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ Թիւերէ բաղկացեալ, որոցմէ «միայն 2500 Թիւեր» պիտի շահին վեց վիճակահանութեամբ, եւ ընդհանուր շահող Թիւերուն գումարը պիտի ըլլայ միայն 200,000 քրաո՞ն փրա՞նք Թէ ի՞նչ, կրնաք նէ հասկըցէք։ Բաղդատոմսն առ հասարակ կը ծախուի 10 ղրշ.ի, եւ երբեմն մինչեւ 5 ղրշ.... ի։ Տոմսակին վրայ մաճառերէն գրուած է, կրնաքնէ դարձեալ բան մը հասկցէք։ Ճերմակ Թուղթի վրայ կապոյտ գիրերով զարդարուն տպագրութիւն մը, որուն վրայ աչքի զարնելու չափ խոշոր կաս կարմիր գիրերով «100,000» մը տպուած է։ Կ'ըսուի Թէ Բէչթայի մէջ 3 տոլ.ի մօտ գինով մը կ'ծախուի այս բաղդատոմսը։

Եթէ անպատճառ վիճակահանութեան մը մասնակցիլ կ'ուզէք, պէտք է միայն Ռումէլիի Երկաթուղեաց վիճակահանութեան մասնակցիլ, որ էն հաշուաւոր եւ էն չահաւէտն է եւ միանգամայն տրուելիք դրամը քիչ։

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	Օ. Ռ.	25 10½
Ամէնէն բարձր գին	»	25 12½
Ամէնէն վար գին	»	25 07½
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	110 —
Ամէնէն բարձր գին	»	110 3/8
Ամէնէն վար գին	»	109 7/8

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 29 Դեկտ.

Օսմ. Քոնս. Սէրի Բ.	Ա. Ո.	47 50
» » » Գ.	»	27 18
» » » Դ. բաց.	»	22 63
» » » Դ. գոց.	»	22 68
Փոխառութիւն Գասապա	»	80 50
» Օսմ. 3½%	»	100 —
Օսմ. Ռէժի	»	— —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	12 03
Այտընի երկաթուղի	»	11 —
Եգիպտական միացեալ	»	106 50
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	110 68
Հելլենական 5%	»	42 50
Մօնօբոլ Հելլենական 4%	»	48 75
Ռանթ 4%	»	33 75
Պուլկ. Փոխառ. 6% 1888	»	97 —
» նոր » 6% 1892	»	97 75
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 48
Դրամագեղչ	»	4 —

ՊԵՐԼԻՆ, 29 Դեկտ.

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	— —
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	112 10
Անատ. Երկ. պարտաթուղթ	»	— —
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 24

ԲԱՐԻԶ, 29 Դեկտ.

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. բաց.	ղրշ.	22 90
Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. գոց.	»	22 90
» » » Բ.	»	48 —
» » » Գ.	»	27 —
Օսմանիյէ	»	403 —
Ռումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	109 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	552 —
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	101 95
Քրէտի Լիոնէ	»	865 —
Պանք տը Բարի	»	960 —
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	— —
Իտալական Ռանթ	»	95 —
Սպանիական արտաքին	Ա. Ո.	46 80
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 25
Դրամագեղչ	»	3 —

ՎԻԵՆՆԱ, 29 Դեկտ.

Փոխան. Բարիզի վրայ	Ֆիօր.	47 87
» Լոնտոնի վրայ	»	120 85
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	58 20
Օսմ. Ռէժի	»	125 —

ԱԼԹՐՆՃԸ ՏԱՅԻՐԷՏԷՆ ԻԼԱՆ

Խըսմէթքեար Քերովբէ Թօփալեան վէլէտը Յովսէփին Պօղազ իչինտէ Ենի քէօյտէ Գալէնտէր ճատտէսինտէ 2 նումէրօլը սահիլխանէտէ սաքին իքէն էլեէվմ իգամէթկեահը մէճհուլ պուլունան սապըգ Թիմուր եօլու իտարէսի մասլահաթկիւզարը Ալլահվէրտի Նազարէթ էֆ. զիմմէթինտէ պիր գըթա սէնէտ միւճիպինճէ 112 վէ մէսարիֆը Մահքէմէէ մուգապիլ տախի 20 լիրա քի ճէման 132 ատէտ լիրայը Օսմանի ալաճաղընըն Թէէմին իսթիֆասը զըմնընտա դայայը մումաիլէյհին բէտէլի միւթէվէֆֆա Ալլահվէրտի Անտօն պէյտէն իրսէն ինթիգալ իտէն Պէյօղլընտա Ճատտէի Քէպիրտէ վագը 296 վէ 298 վէ 300 վէ 302 վէ 304 վէ 306 վէ 308 նումէրօլար իլէ մուրագգամ 7 պապ տիւքքեանընտան միւթէսարրիֆ օլտուղը հիսսէլէրինէ վազ իյլէտիկի հաճզըն Թաստիգի վէ մէզպուրը մէզպուրըն Թահսիլի հագգընտա Պէյօղլը Պիտայէթ Մահքէմէսի Պիրինճի Հուգուգ տայիրէսինտէ իգամէ իյլէտիկի տավա իւզէրինէ հաճզ մէզպուրըն Թաստիգինէ վէ մէզպուր 112 լիրա իլէ պիլա սէնէտ 30 լիրա քի ճէման 142 լիրանըն մաֆայըզ Թահսիլինէ տայիր լահզգ օլան գարարը հավի 15 Թըշրինի էվվէլ 314 Թարիխլի վէ 578 նումէրօլը իլամ զըհապըընըն սուրէթը մուսատտագըսի Մահքէմէ Տիվանխանէսի Թաալիգ իտիլմիշ օլտուղընտան Թարիխը իլանտէն իթիպարէն միւտտէթը գանունիյէսի զարֆընտա մումաիլէյհ Նազարէթ էֆ. Թարաֆընտան իթիրազ օլմատըղը Թագտիրտէ գանունէն լազըմ կէլէն մուամէլէնին իճրա գըլընաճաղը իլան օլունուր։

16 Թըշրինի էվվէլ 314

ՓՐԿԻՉԻՆ ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՅՑԸ
1899 ՏԱՐՒՈՅ
Սուրբ Փրկիչ
Ազգային Հիւանդանոցի
ԳԻՆ 2 ՂՐՈՒՇ

Կ'գտնուի տեղին է Ազգ. Հիւանդանոցի գրասենեակը Կ. Պոլիս Մեծ Նոր խան, մէջի յարկ թիւ 48, 49, 50։ Կ'գտնուի նաեւ բոլոր գրավաճառաց քով։ 10—7

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվերփուլ և Արեւելեան Միջերկրականի գիծ

Շոգենաւեր

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Վիքդորեան	10500	Ֆլավեան	3500
Ամէնեան	10500	Էֆէսիըն	3500
Բէլգրավեան	10500	Բրուժեըն	3000
Լանքասդրեան	9000	Ալճէրեան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապեան	3500
Գոլըմպեան	8000	Աթէնեան	2500
Ճորճեան	8000	Անատոլուըեան	2500
Պոստոնեան	8000	Ալպանըեըն	2500
Ֆլորէնթեան	8000	Լէսպեան	2000
Ֆուլէնեան	3700	Մինէօ	900
Վալենթեան	3700	Օրօրօք	800
Ֆլամինեան	3700	Լիգուան	800
Ֆոսպեան	2500		

Ապրանք առնելէ կ'ընդունի և բնեւ ապրանքն ալ փոխադրելու կամ Ղալաթ'այ մաքսատունէն հանելու համար իրենց նաւահանգիստ ցորենի չուղեւորութեան ժամանակէն 24 ժամ առաջ։
Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ. ԷՏՎԱՐ ԼԱՑՈՆԴԷՆ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, թիւ 1
Ղալաթիա

ԻՆԳԼԱՏ ԻՍԼԱՄ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ
ՍԻԿԱՌԻ ԸՆՏԻՐ ԹՈՒՂԹ

Հասարակութեան կ'թողունք փորձով գնահատել այն սիկառի թղթին ազնուութիւնը։ Կրթական նախարարութեան և Հանրօգուտ չինութեանց նախարարութեան արտօնութեամբ հրապարակ հանուած այս թուղթին հասոյթը. Կրթական նախարարութեան անմիջական հսկողութեան տակ, յատկացած է իսլամ վարժարանաց. Կ. Պոլսէն, Հիւանի պէյ և Ընկ.ներն գործարանէն և մթերանոցէն պէտք գրկուի ամէն տեղ այս թուղթն. Օտար երկիրներէ բերուած այն թուղթերն, որոց վրայ «Իսլամ վարժարանաց օգտին յատուկ է» խօսքը գրուած և մեր գործարանին նշանը դրոշմուած չըլլան կեղծ պիտի նկատուին և մաքսային վարչութեանց ու տեղական իշխանութեանց կողմէ պիտի գրաւուին. Կեղծողներն ալ պատասխանատու պիտի բռնուին օրինաց առջեւ։ Կեղծ են այն բոլոր ծրարներն որք Կրթական Նախարարութեան կնիքը չեն կրեր և այն տուփերն որք Հիւանի պէյ և Ընկ. կնիքէն զուրկ են։ Լուսաբերգործական նպատակաւ հաստատուած այս ձեռնարկն յուսալի է թէ ընդհ. գնահատութեան պիտի արժանանայ։ Մթերանոցն է Պապը Ալի ճամբէի թիւ 38. կ'ծախուի նաեւ բոլոր թղթավաճառներուն քով։ 20—20

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ
ԱՍԵՂՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆԱՑ
ՇԱԼՃԵԱՆ ԵՒ ԹԱՎՇԱՆԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԷՍԿԻ ԶԱՊԹԻԷ ՃԱՏԷՍԻ ԹԻՒ 63, ԻԶՄԻՏ ՕԹԷԼԻՆ ԴԻՄԱՑ

Այս վաճառատունն, որ եւրոպական առաջնակարգ գործարաններէ պարբերաբար կ'ստանայ ամէն տեսակ ասեղնագործի և ձեռագործի վերաբերեալ նիւթեր, ընտիր ապրանքներու ճոխ մթերք մ'ունի. ինչպէս ոսկեթել, գաւիթէ, բիւլիւլ գործոնէ էպրիչիւմ. Ալճէրիայի և Ֆլօչ մետաքս, չինիլ, ոզրմա, կլապտան, ծովսի և ուրիշ ամէն տեսակ քանավաներ. գործի և բարձի համար նոր մօտէլներ, թաւչեայ և մետաքսեայ քօրտոններ եւն։
Ամլազի և Թաւչի վրայ բանուած ճաչակաւոր նիւթերու ճոխ հաւաքածոյ մը միշտ պատրաստ կը գտնուի, ինչպէս բարձեր, մուճակներ, լուսանկարի չըրջանակներ, քանավա գորգեր եւն։
Օժիտի համար յանձնարարուած ձեռագործներ, ճաչակաւոր կերպով կ'պատրաստուին։
Կ. Պոլսոյ և գաւառաց Պատ. յաճախորդներ ինչպէս նաեւ գպրոցական հաստատութիւններ, որք այս վաճառատունէն մեծ կամ փոքր քանակութեամբ գնումներ ընել կը փափաքին, կատարելապէս գոհ պիտի մնան ապրանքներու ազնուութենէն և գներու չափաւորութենէն։ Ասեղնագործի արհեստագէտ գծագրիչ մը պատրաստ կը գտնուի միշտ վաճառատան մէջ։ 100—35

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐ
ԴԱՄԻԱՆՈՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Այս մեծ և բարեհամբաւ հայ կօչկատան մէջ, հաստատուած քառորդ դարէ ի վեր, խնամքով կ'պատրաստուին ճաչակաւոր եւ հաստատուն կօշիկներ, կիսակօշիկներ, ձմրան կրկնակօշիկներ արանց, կանանց եւ մանկանց համար.

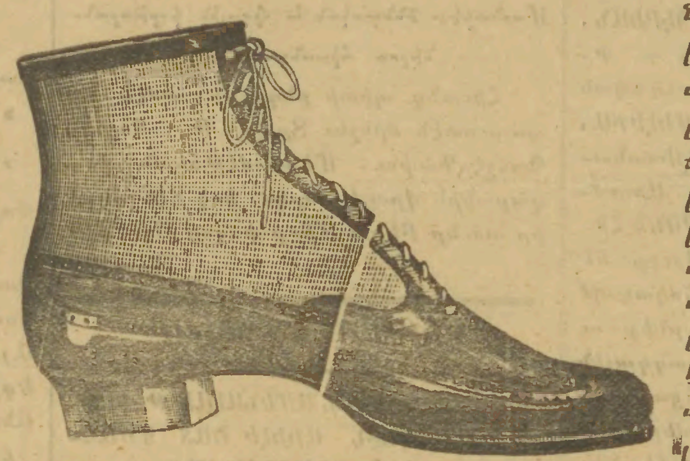

Նաեւ մուճակներ հողաթափներ, եւն., չափաւոր գներով, ֆրանսական ընտիր կաշիով, և ամէն ճաչակի համաձայն նրբութեամբ եւ փափկութեամբ։ Գիները չափաւոր։ Ապսպրանքները չուտով կ'գործադրուին։ Ջրդիման առթիւ ընդունուած է մեծ պաչար ամերիկեան, անգլիական և ռուսական կաւթիքներու, որոց նորութիւնն եւ տոկունութիւնն երաչխաւորեալ են։ Զգուշանալ անցեալ տարուան լաստիքներէն որք իբրեւ նոր կ'ծախուին ուրիշ տեղեր, չուտով կ'ծակին։
Դիմել՝ ՂԱԼԱԹԻԱ, Գօմիսիօն խանի վարը անկիւնը, թիւ 9.
ՄԱՀՄՈՒՏ ՓԱՇԱ, թիւ 211։ 30—5

ՍԻՆԿԷՐ
ՀԱՑԹԱԳՈՐԾԻԿ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ
ՆԱՑՏԼԻՆՆԵՐ

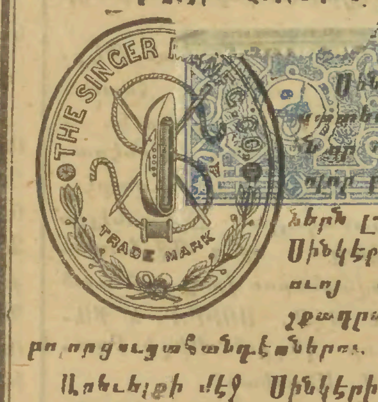

Սինկէրի կարի մեքենաներ գեռ անգլ. պաշտօնէ. տոկունութեամբ ալխարհն գնահատուած և արդիւնաբերն ամէն կողմը տարածուած են, և այս բոլոր գործարաններն, գերձակներն ու կօչկակարներն լի Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնն ցարդ 400 է աւելի պատուոյ վկայական և չքադրամ առացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։

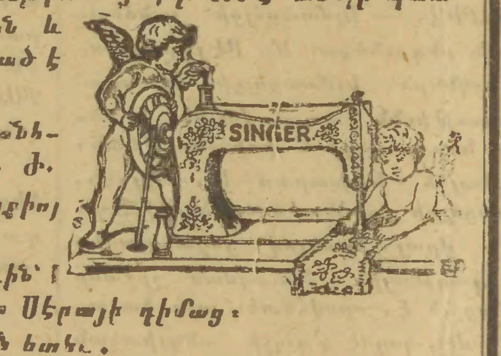

Ռուսիոյ մէջ Սինկէրի մեքենաներուն միակ ներկայացուցիչն է Մ. Ժ. Նայտնիկեր. որ բովանդակ Թուրքիոյ մէջ Մասնաճիւղեր հաստատած է։
Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին՝ Բերա, Շիշլի ճամբայ, Ղալաթա Սէրայի դիմաց։
Ղալաթա) Սինկէր խան, Թիւնէլին եաւն.
) Թըրմվայի կայարանին դիմաց.
Ստամպօլ) Սուլթան Համամ թիւ 2.
) Սուլթան Պայազիտ Թրամվէյի Սթասիոնին դիմաց թիւ 13.
Կեղծիքէն զգուշանալու համար վերինշեալն նաւոտրութիւն ընելու է։

ՌՕՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 ին կայսր. Իրատէով արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Պետերբուրգ Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37 Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ. — ԿԵԱՆՔ. — ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. — ԱՐԿԱԾ.	Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած 10,000,000 ֆր. Երաշխաւորութեան գումար 67,000,000 » 1895 ի հասոյթը 25,000,000 » 1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ 100,000,000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս Ա. ՀԻՒՐԹԻՒՍ
Ղալաթիա, Քարաքէօյ վրայ (Հին Մաքսատան փողը)
Ընդհ. Գործակալութիւնքիոյ համար ԹԷՕՏՕՐ ՔԷՐԸՆ

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ
ՄԻԱՑԵԱԼ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆրանք	14,500,000
Պահեստի դրամ	»	26,504,000
Տարեկան հասոյթ	»	58,937,000

Ընկերութիւնս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրէ մթերանոցներ և բնակարաններ և անոնց մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ, խիստ չափաւոր սակագիներով։
Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ
ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Գալիթ Պահչէ-Գաբու, Անանիադիս խան, 20, 21, 22

ԼԱՆԻՒ-ԵՈՐՔ
ԿԵԱՆՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՄԵՆԱՀԻՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿ. Ն
ԿԵԱՆՑ ՎՐԱՅ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒՐՈՊԱ

Բաժին 1 և 3 Լա Բէյթիէ փողոց Պուլվար տէ գ'Իթալիէնի անկիւնը Ընկերութեան չէնքերն այժմ կը վերաչինուին, որով իր գրասենեակներն ժամանակաւ փոխադրուած են Նոտր-Տամ տէ Վիքդուար փողոց թ. 42
1898 Յունուար 1 ին ամբողջովին երաչխաւորուած երաչխաւորութեան պահեստ գումարն է ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՐ ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՄԻԼԻՈՆ ֆր.։ Ապահովագրութիւն որ կ'րանի՝ 4,545,160,943 ֆր.։ Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր՝ 1845՝ ապահովագրեալներու վճարած է աւելի 320 միլիոն։
1898 ին Ընդհ. գումար վճարիչ շահեր են 14,400,000 ֆր., 1897 էն 1,424,000 ֆր. աւելի։
ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ ունի 300,000 է աւելի անդամ. որք Ընկերութիւնը կը կազմեն որոց Նորատեսանք Ընկերութիւն և որոց կ'վերաբաժնի Ընկերութեան բոլոր չահերը։ Եթէ մասնակից էք, եւ. նամ տալուն չէք, խիստ չահեկան է ձեզ համար ճանչնալ Ընկերութեան մասնաւոր կարգադրութիւնները. Օ. քննել համար մանրամասն տեղեկութիւններ ուզեցէք իրեն հասարակութեան գործ ապահովագրութեան վրայ որ հարիւրին չորս և պաչտպանելով տուն ունի. Նոյնպէս սահմանաւորներու ևս դրամն ի ձեռք ապահովագրութեան վրայ, ի դէպ մահու ուղղեալ ժամանակամիջոցի մը մէջ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ
Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ճ. ՈՒ ՀՕՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ
Քէնդիչ-Պաշտօնէութեան
Ա. ՁՈՒՀԱՃԵԱՆ
Վոյվոտա փողոց, Վէթայիս խան
Ղալաթիա

ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ
ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԴՐԱՄԱԳԼ. 200,000,000 ՖՐ
ՊԱՀԵՍՏՔ 50,000,000 ՖՐ.
ԱՄԲՈՂՋ ՎՃԱՐՈՒԱԾ
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊՈԼՍՈՅ
Հալաճեան խան Գարաքէօյ, Կամարօղլին մօտ
ՓՈԽ-ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
Պոլսոյ կողմ, Սուլթան Համամ

ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷՆ կը կատարէ սեղանաւորական ամէն տեսակ գործողութիւն։
Փոխատուութիւն կ'ընէ արժէթղթոց վրայ։
Ընթացիկ հաչիւներ կ'բանայ ի փոխարէն աւանդ թողուած արժէթղթոց։
Ֆրանսական ու օտար զանազան հրապարակներու վրայ չրջաբերութեան կ'տնէ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԵՐ և ՎԱՐԿԱԳՐԵՐ։
Պորսայի հրամաններ կ'կատարէ կտրոններ կ'վճարէ։
Արժէթուղթեր կ'պահպանէ։
Դրամ կ'ընդունի Ջէբի հաչուով։
Պայմանաժամով ՄՈՒՐՀԱԿՆԵՐ կուտայ, որոչեալ պայմաններով։
Վարկագրերու տէրերուն համար մասնաւոր ՍԱԼՈՆ ունի։
ԴՐԱՄԱՐԿՂՆԵՐ վարձու կուտայ։
Առեւտրական տոմսերու, բեռնագրերու և փոխանակագրերու արժէքը կ'գանձէ։
ՊՈԼՍՈՅ ՓՈԽ-ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ կը կատարէ ամէն տեսակ սեղանաւորական գործեր։
Վաճառաց վրայ փոխատուութիւն կ'ընէ։
Վաճառք կ'ընդունի թէ՛ իբրեւ անպայման աւանդ՝ պարզ մթերոցչէք առնալով և թէ՛ յանձնակատարութեամբ՝ ի Պոլիս կամ յարտասահման վաճառման համար։

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ՏԱՐԵՑՈՅՑ
1899 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ
ԳԻՆ 6 ՂՐՈՒՇ
Կեդրոնատեղին է, Էսկի Զապթիէ ճատէսի, թիւ 61, Նշան Կ. Պէրպէրեանի պարանը։

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվըրբուլ և Միջերկրականի գիծ-բանոց
Շոգենաւեր

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ամասիս	3500	Թիպս	2500
Ռամսէս	3500	Մարէօթիս	2500
Մէնֆիս	3500	Նէբդիս	2500
Անիւպիս	3000	Բերա	2250
Ալզօր	3000	Օսիրիս	2250
Անուբիս	3000	Սֆինքս	2001
Օսմանիյէ	3550	Նաւքրեն	1500
Նարգօս	2750	Էրէշ	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուէթսոն խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ ԸՆԿ.
34 Ճէյմս Սթրիթ, Լիվըրբուլ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Տարեկան 7 մէճտ. 6 ամս. $3^{1}/_{2}$. 3 ամս. 2 Մ. Կ. Պոլսոյ համար 3 ամս. 36 ղրշ. Արտասահման 40 ֆր. 6 ամս 20, 3 ամս. 10։ Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բաց ի Բօսթ Լոքալէ։

Իւրաքանչիւր թերթին կ'ստորագրէ մի միայն
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
Ան որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք
Ինքնագիր-ների ստորագրած նամակներ չեն դարձուիր։

ԱՐՑՕՆԱՑԷՐ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ», ՕՐԱԳՐՈՅ
Կ. Պոլիս, Nº 23, 25, Պապը Ալի ճամբան

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (113)

ՔԱՍԻՄ

ՎՐԷԺԽՆԴԻՐԸ

ՎԷՊ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

Եթիէն քիչ միայ որ ուրախութենէն ինքզինք կորսնցնէր. Կառապանի աչքէն խուսափելու համար կամաց մը եւ քաշուեցաւ եւ պարապ կառք մը կանչելով։
—Ստ կառքը կ'տեսնե՞ս. հարցուց կառապանին.
—Այո՛ պարոն, ըսաւ այս վերջինը, երկու մարդ եւ կին մը նստած են, ան ըսել չէ՞ք ուզեր։
—Այո՛, անոր պէտք հետեւինք, առանց մեր ընթացքն իրենց հասկցնելու։
Եւ կառքին մէջ նետուեցաւ ու ձիերն հեռուէն հեռու սկսան հետապնդել Շիսօններու կառքին։
Անառակը կառքին մէկ անկիւնը կծկուած՝ Շիսօններու հետապնդելով հանդերձ, կ'չարունակէր միտք յոգնեցնել, այս խառնաշփոթութիւններէն նոր կողոպուտ մը ձեռք անցնելու խնդրոյն վրայ։ Վահրամ ի՞նչ մեծ չահ ունէր արդեօք Կարապետէն որ այս. չափ կ'հալածէր զայն, արդեօք ծանրակշիռ խնդի՞ր մը կար երկուքին միջեւ. ա՛խ, եթէ Կարապետ ալ Վահրամի չափ հարստութիւն ունենա՞ր, ի՜նչ եզական բախտաւորութիւն պիտի ըլլար իրեն համար, երկուքէն ալ հաւասարապէս դրամ քաշել։ Եթէ Սեթեան Կարապետը գտնելէ չահ ունէր, բնականաբար այս վերջինն ալ նոյնքան չահ ունէր ինքզինքը անորմէ ծածկելէ եւ ինք որ երկուքին ալ դիտումներուն տեղեակ էր, ինչո՞ւ չօգտուէր անոնցմէ։ Սակայն Կարապետ թէ դրամ չունէր եւ թէ քիթէն բռնուող տեսակէն չէր, հապա իրեն ընկերացող մարդն ու աղջիկ՛ը, անո՞նք ինչ մարդիկ էին արդեօք։
Այս կարգի հարիւրաւոր խոհեր յաջորդաբար կ'ուգային կանցնէին գասալիք ուսանողին մտքէն եւ սրիկան չէր կրնար որոշում մը տալ բանելիք ուղղութեանը մասին։ Վերջապէս Կարապետի նստած կառքը Լաֆայէթ փողոցը մտնելով, կանգ առաւ Շիսօններու տան առջեւ եւ Եթիէն, երիտասարդին ու երկու ընկերներուն դանէն ներս մտնելը տեսնելով, ինք ալ յիսուն քայլի չափ հեռուէն վար իջաւ ու կառապանին վարձքը վճարելով զան ճամբելէ վերջ, սկսաւ մայթին վրայ սլքտալ որոշում մը տալու համար։
Մութը կոխած էր արդէն կէս ժամէ ի վեր եւ փողոցին լոյսերը վառուած էին, Եթիէն քանի մը անգամ վեր վար երթեւեկելէ վերջ, վճռեց հետեւելիք ուղղութիւնն ու Շիսօններու նստած տան դանէն ներս մտնելով ուղղակի դռնապանին խցիկին դիմեց։ Գէր ծերուած կին մը, որ դռնապանուհին էր, վառ կրակարանի մ'առջեւ նստած, իրիկուան կերակուրի պատրաստութիւնով կզբաղէր. ուսանողը փափկութեան չեչտով մը,
—Բարիրկուն Տիկին, գոչեց, եւ առանց պատասխանի սպասելու խցիկէն ներս մտաւ։ Սրիկան դուրս չկենալու նախազգուշութիւնն անոր համար կ'ընէր, որ հակառակ ամէն հաւանականութեան, եթէ Կարապետ վար իջնար, չտեսնէր զինքը, ուստի այն մասին ապահով ըլլալէ վերջ,
—Ներեցէք Տիկին, չարունակեց, կրնա՞մ չնորհ մը խնդրել ձեզմէ։ Եւ գործը խօսքին միացնելով երկու Ֆրանք սահեցուց կնկան ձեռքը։
Դռնապանուհին, նորեկին ընծայած «Տիկին» մակդիրէն, անոր չղօքորթ ձեւերէն եւ մանաւանդ առատաձեռնութենէն հրապուրուելով,
—Հրամեցէք պարո՛ն, աթոռի վրայ մի միաք ըսաւ. եւ աթոռ մը ներկայեց որ նստի։
Գործերն աղէկ կերթային. հնարքն յաջողած էր, դռնապանուհին այսչափ երես գտնելէ վերջ, միացածին վրայ չէր խորհիր հանած վարածն. ուստի առանց երկրորդել տալու հրաւէրը, աթոռակին վրայ նստաւ ու ընտանեկան ոճով մը,
—Բնակութիւնս ձեր թաղն հաստատել կ'ուզեմ, ըսաւ եւ չեմ գիտեր թէ յարմար բնակարան մը կ'գտնուի՞ ինձ համար։
—Ինչո՞ւ չէ. պատասխանեց դռնապանուհին, միշտ պարապ բնակարաններ կրնան գտնուիլ, մինակ թէ քանի՞երորդ յարկը եւ քանի՞ սենեակ կուզէք,
—Օ՛Օ՛, չատ դժուարահաճ չեմ, գոչեց Եթիէն, գրպանէն հավանայի ընտիր սիկառ մը հանելով եւ մէկ մ'ալ դռնապանուհւոյն ներկայացնելով։
—Շնորհակալ եմ պարո՛ն ըսաւ կինը, անհեթեթ ժպիտով մը որ աւելի եւս կ'տգեղցնէր զինք, ես թէեւ ծխելու սովորութիւն չունիմ, բայց ամուսինս չատ գոհ պիտի մնայ ձեր այս բարեսրտութենէն։
—Ո՛հ չարժեր Տիկին, չեչտեց Եթիէն անտարբերութեամբ, եթէ ձեր ամուսինն հաճոյք կ'զգայ այս սիկառներէն, ահաւասիկ առնաք ալ տուէք իրեն։
Եւ չորս հինգ սիկառէթ եւս նետեց խցիկին մէկ կողմ դրուած աղտոտ սեղանի մը վրայ։
Մթած կինը կ'զգլխէր անծանօթին այս առատաձեռնութեան ու իշխանական վեհանձնութեան առջեւ. ստ ի՞նչ բաղդ էր որ իրեն կ'հանդիպէր, եթէ յաջողէր բնակարան մը յարմարցնել, ապահովապէս մեծ չահ պիտի ունենար անկէ, ուստի ժամ առաջ նպատակին հասնելու և այս բաղդին տիրանալու դիտումով.
—Այս տունն իսկ պարապ բնակարաններ ունինք, յարեց, մինակ դուք հաճեցէք ըսել թէ քանի՞ սենեակներ յարկաբաժին մը կուզայ ձեր գործին։
—Ի՞նչպէս ըսի պատասխանեց Եթիէն, սիկառը քաշելով, տուն հաւնեցնելը դժուար չէ ինծի, մինակ դրացիներու մասին խստապահանջ եմ եւ այս ալ իրաւունքս է կարծեմ, որովհետեւ ամէն բանէ առաջ դրացի պէտք է մարդուս համար։
—Բնակա՛ն է, բնական է, յարեց միամիտ կինը, ձեզի պէս պատուաւոր մարդ մը չկրնար ամէն տեղ նստիլ, բայց անկեղծ ըլլալու համար պէտք է խոստովանիմ որ, այս տան վարձուորներուն ամէնքն ալ պատուաւոր անձինք են։
—Ես ալ այնպէս իմացած եմ. բայց բնակարանի վրայ բանակցելէ առաջ կուզեմ իմանալ թէ ի՞նչ դասակարգի մարդոց հետ դրացի պիտի ըլլամ։
—Առաջին յարկը փաստաբան մը կը նստի որ չորս հինգ զաւակաց հայր, պատուաւոր անձնաւորութիւն մ'է կարելի է անունը լսած էք, այնչափ հանրածանօթ է, Ատոլֆ Պէրթրան կ'ըսուի. մեծ աղջիկն անցած տարի կարգեց. եւ երկրորդն ալ. . . ։
Եթիէն նկատելով որ դռնապանուհին երկար բարակ պիտի չաղակրատէ, զայն լռեցնելու եւ բուն նպատակին հասնելու դիտումով,
—Փաստաբանը կ'ճանչնամ ըսաւ, պատուաւոր մարդ է։
—Եւ այնչափ բարեսիրտ որ յարեց կինը. անցած տարի երկու հազար ֆրանք. . . ։
—Ուրի՞չ ո՞վ կայ տեսնենք։
—Մ. Ատոլֆի ճիշտ դիմացը Տօքթէօռ մը վարձած է որ քաշուած կ'ապրի եւ մարդու հետ յարաբերութիւն չըներ. հիւանդները ինք կը ճանչնան ինքն ալ հիւանդները, անկից դուրս աշխարհ չկայ իրեն համար, բայց սա աղէկութիւնն ունի որ աղքատները ձրի կ'դարմանէ եւ չատ անգամ դրամ ալ կուտայ անոնց,
—Աս ալ աղէկ, պատասխանեց սրիկքոըը, որ դռնապանուհւոյն անպէտ բացատրութիւններէն սրանեղած՝ ինքզինք կուտէր, բայց կասկածի առիթ չտալու համար անտարբերութիւն կեղծելով։
—Ուրի՛շ, հարցուց,
—Երկրորդ յարկը կալիի վաճառական մը կ'նստի յարեց կինը, որ երկար տարիներէ ի վեր հոս հաստատած է բնակութիւնը, բայց աւա՜ղ որ հակառակ իր անսպառ հարստութեան, աշխարհի ամենէն դժբախտ մարդն է։
—Ինչո՞ւ, հարցուց Եթիէն հետաքրքրուելով։
—Անոր համար որ կինն ու երկու զաւակները զոհ տուաւ անբուժելի հիւանդութեան մը եւ հիմակ ողջ մնացած մէկ աղջկանը վրայ կ'դողդղայ։
—Սոսկալի դժբախտութի՛ւն, ի՜նչ հիւանդութիւն է եղեր այդ գարշելի ախտն որ ամբողջ ընտանիքը փճացուցեր է։
—Ա՛խ պարոն, հառաչեց դռնապանուհին զգածուելով, տեսնայիք ի՜նչ կին, ի՜նչ աղջիկներ էին մեռնողները. բարիք գործելէ ուրիշ բանի համար չէին ստեղծուած. ամէնուն օգնել, ամէնուն հասնիլ, այս էր իրենց գործը, բայց ի՜նչ ըսեմ այն բաղդ ցաւն որ, . . . ։

Շար.